

Barcza Barna

***A valóságmegragadás
esélyei***

keresztény vallásfilozófia

B U D A P E S T, 1 9 9 2

Az ember, aki nem földből volt...

Barcza Barnával, a volt váci egyházmegyes pappal, 1978-ban ismerkedtem meg. Akkoriban a Budapest–Megyeri plébánián szolgált. A bajuszos püspök* szándékosan száműzte abba a jórészt munkások lakta kerületbe. Börtönviselt múltja miatt előmenetelről szó sem lehetett; káplánként nyugdíjazták, még ereje teljében. A katolikus egyházon belüli Bokor-közösség meghatározó tagja volt, emiatt el is szenvedte a szokásos üldözéseket.

A mozgalom indulásakor ő Bulányi György egyetlen szellemi partnere, olyasvalaki, aki katalizátorként tudta segíteni a nagy koponyát. A budai vár rondelláin sétálva vitatták meg a soron lévő kérdéseket. Már a kezdet kezdetén eljegyezte magát Szófiával, és 1999-ben bekövetkezett haláláig hű is maradt hozzá. A *Pánontologizmus*, a *Dipolaritás* és az *Y-elmélet* újabb olvasataiból „köteles” példányokat küldött nekem. Leveleit ma is ereklyeként őrzöm. Eszmecseréinkből sci-fi íróként is profitálni tudtam.**

Amíg mások az egyház építgetésével és folytonos megmentésével voltak elfoglalva, addig ő befelé fordult. Az élet nagy kérdéseit feszegetve kérdező-kereső emberré vált, s ezzel rálépett a mennybe vezető lépcső első fokára.*** Barcza Barna a folyamat-teológia hazai képviselője volt, emellett valóságos satanológus. Sokan ezoterikusnak bélyegezték, ez akkoriban szitokszó volt a földhöz ragadt gondolkodók szájában.

Evilágon nincs olyan szó vagy kifejezés, amit meg ne gyaláztak volna, ezért aztán gyakran használjuk az „igazi” jelzőt. Így lett például igazi kereszténység, igazi szerelem és igazi demokrácia. Természetesen igazi ezoterikus is van. Barcza Barna ilyen szeretett volna lenni. Az igazi ezoterikus nem őriz titkos tanokat, nem rejtegeti a tudást az avatatlanok elől. Magának az igazságnak a tulajdonsága az, hogy nem teszi közzszemlére magát. Csakis azok előtt válik nyilvánvalóvá, akik foglalkoznak vele. Bárki beavatottá válhat, ha ismeri a nagy kérdéseket. Aki nem keresi a Dolgok megoldását, az tudatlan marad...

Jézus is rejtett szavakkal szólt, példabeszédekben beszélt. Képeket, szimbólumokat használt. Aki nem ismeri terminológiáját, nem jut közel hozzá. Mondanivalóit csak a „kiválasztottak” foghatják fel, azok, akik beszélik a nyelvét. A többiek automatikusan „avatatlanokká” válnak, mégpedig önhibájukból. Titkolózásról szó sincs, ám az egyéni és személyre szabott kinyilatkoztatásért *fáradozni* kell. Ezt az Első és legnagyobb ezoterikus mondta, aki nem restellte felvenni a gondolkodás „terhét”, kezdetben csak szombatontként.****

A logika előtti főhajtás igazán enyhe iga, az emberek fiai mégis irtóznak a szellemi erőfeszítésektől. Pedig *csak akkor juthatnak valamihez, ha a mennyből adják nekik. A földből való a földből van, a földből is beszél...***** A materializmus tulajdonképpen nem más, mint emberközpontúság.* A „teremtés koronájának” geocentrikus szemlélete

* Az Állami Egyházügyi Hivatal funkcionáriusait hívták így a pártállami időkben.

** *Mesterséges élet*, 1990. Junior Kontinens Kiadó.

*** vö. Tm 1.

**** vö. Tm 26., 91.

***** Jn 3,27–36

van, ami szükségképpen hamis. Teológiája saját magáról szól, s a világba való beilleszkedést hivatott szolgálni. Ez a törekvés azonban elvezet Istentől. Az iszlám hagyományban megőrződött Jézus-mondások elég világosan beszélnek, ahogy az Emberfi szellemi hagyatéka is.*

Barcza Barnának filozófusként nem a föld volt a témája, mert ő nem ragadt bele az anyagba. Szerteágazó munkásságából most egy összefoglaló jellegű műve, a „Pánon-tologizmus” jut el az Olvasóhoz. Egykori beszélgetőpartnereként jegyzeteket is fűztem a fejezetekhez. A válaszadásban nyilván csak rövidre sikerült élete gátolta meg.

Pintér István

* Az ún. Tamás-evangélium. In: *A szűk kapu*, 132 – 185. old. (mek.oszk.hu/08000/08061)



Tartalom

<i>Előszó</i>	2
<i>A szerző portréja</i>	4
Bevezetés	7
Jegyzetek a Bevezetéshez	9
I. REPÜL A BUMERÁNG	
Ez a világ nem tükrözi vissza Istent !	13
Túl hamar nevezzük meg Istent, okként	13
Ki menti meg Isten becsületét ?	14
Tökéletesedünk-e igazán, egyetlen életen belül ?	14
Elsietett vélekedések dogmává való kikiáltása	15
Az anyagból indultunk Isten felé, s nem Istentől az anyag felé	15
Egymással nem érintkező kultúrák közös mitológiai elemei	15
Bugyutaságunk az ősi kultúrák honnanvalóságát illetően	15
Az anyag végső mivolta szellemi természetű !	16
Hogyan teremődik az ember ?	17
Tévedtek-e az ariánusok ?	17
Jegyzetek az I. részhez	18

II. A B U M E R Á N G V I S S Z A T É R

A „változatlan” Isten	28
A teremtés módja és kockázata	28
Sugárzás helyett elnyelés	28
A megmentés módja	29
Honnan való az ember szelleme ?	29
Jegyzetek a II. részhez	30

III. I S T E N M E G K Ö Z E L Í T É S E

Prológus	33
A totális Isten-megközelítés	33
Jegyzetek a III. részhez	35

IV. A F O L Y A M A T – T E O L Ó G I Á R Ó L

Előszó	38
A folyamat-teológia és a pánontologizmus hasonlóságai	38
A két elmélet különbségei	39
Jegyzetek a IV. részhez	40
<i>Barcza Barnáról</i>	41
<i>Kedves Barna !</i>	43
<i>Rövidítések és források</i>	45

Bevezetés

Az ember Istent kereső lény (1). Istent megtapasztalni és egyre jobban megközelíteni akaró lény. Arra vágyik, hogy Atyja szemében elfogadott legyen. Vissza akarja szeretni őt. Az ember testi meghatározottságai csak ruha vagy köntös számba mennek. Eszköznek vagy börtönnek minősülnek, aszerint, hogy szellemünk kibontakoztatását vagy befulladását eredményezik.

Ha egyszer ilyen meghatározóan, ennyire boldogságomat teremtetten fontos nekem az Isten, akkor az az első, hogy megértsem őt. Tudnom kell, hogy mit akar velem és a mindenséggel. Minél teljesebb és általánosabb összefüggésben értem meg Őt, annál inkább megtalálom a helyemet és feladatomat a nagy Egészben. Nemcsak azt akarom megérteni, hogy mit kell tennem, hanem azt is, hogy miért, s hogy miért pont úgy kell tennem (2).

Fejlődéstörténete nemcsak az egyes embernek van, hanem az emberiségnek is (3). A periférikus ismeretektől haladunk a centrális felé. De milyen lassú ez a haladás ! Évezredekig cipeljük azokat az ismereteket és látásmódokat, amelyek segítségével egykor megközelítettük a valóságot. Milyen sokáig tartott, míg a geocentrikus látásmódot lecseréltük a heliocentrikusra... A léptékek ugyan zsugorodtak, hiszen megleptük a Galilei–Newton–Einstein lépéseket is. Vagy mégsem? Alig hiszem, hogy a köztudat túljutott volna már a newtoni látásmódon. Kifelé tekintve sem váltunk még galaxis-centrikussá, mégkevésbé Univerzum-centrikussá. Befelé tekintve se jobb a helyzet. Olyan vaskos a materializmusunk, hogy az már égbekiáltó bűn (4).

Valljuk be; nem metafizikai kérdések megoldásán törjük a fejünket... A valóság anyagi rétegében elérhető életszínvonal-emelkedésünk miatt vagyunk gondban. Ez a vágy azonban rabságban tartja szellemünket, amit – csöppet sem mellesleg – moslékkel etet (5). A technika vívmányait nemegyszer népirtásra használjuk. Nem akarjuk elhinni, hogy az *előre* az még nem *fölfelé*. Az emberiség már rengeteg ismeretanyagot halmozott fel, de úgy tűnik, hogy azt nem akarjuk felhasználni, pedig az saját, jól felfogott érdekünk lenne. Amikor e sorokat írom, a csaknem hatmilliárd ember már fölélt a Föld zöldövezeteit. Annak ellenére nem akarunk az élet nagy kérdéseivel foglalkozni, hogy már a túlélésünk sem biztosított. Nem keressük a Valóság megragadásának és megértésének azon szempontjait, melyek életünk értelméhez visznek közelebb.

A Valóság megragadásával egyre közelebb jutunk az igazsághoz. Ez az ismeretszerzés azonban életre szóló elszántságot kíván, képességeink teljes kihasználását. A 19. század elején elhunyt nagy gondolkodó, *J. Joubert* azt mondta: „Amikor hiába kopogtatunk az igazság ajtaján, meg kell kísérelnünk az ablakon bejutni”.

Testvérem ! Van benned ekkora elszántság ? Vagy folyton csak főbejáratok lépcsőin járkálsz s kalapolsz ? Szajkózod az oly régóta hallott és oly tévesen megfogalmazott „igazságokat” ? Három elolvasott könyv nyomán írsz egy negyediket ? Vagy sejtéd már, hogy nem a Valóság külső mázát kell restaurálni, hanem az igazi arcát letapogatni...

Mára már közel jutottunk egy jelentős korszakváltáshoz. Az elméleti fizika, a rendszerelmélet, a pszichológia és a keleti misztika kezdenek közel kerülni egymáshoz. Még nem beszélük ugyanazt a nyelvet, de már Ugyanarról beszélnek. Mi, nyugatiak, még csak néhány évtizede döbbszünk rá arra, hogy szavaink, egész fogalmi rendszerünk, logikai apparátusunk és kategóriáink, egész rendszerelméleti struktúránk csupán a Valóság legkülső rétegére, a darabosnak tapasztalt anyag letapogatására alkalmas, de annak értelmezésére már nem.

Mihelyt kezdünk az anyag mélyébe hatolni, egyszerre dadogni kezdünk, mert elhagynak bennünket a Valóság lényegi mivoltának megjelölésére, letapogatására alkalmas eszközeink. Újakat kezdünk gyártani, pedig még a matematikán se léptünk túl, noha az is „darabokból” áll. Igaz, hogy a Valóság színe előtt keleten is dadognak, de ott már ötezer

éve teszik ezt, és tudják, hogy szavaink helyett a misztikus tapasztalás az alkalmas eszköz a kapcsolatteremtésre. A logikai feldolgozásra alkalmas bal agyfélteke helyett ott már évezredek óta az átélésre alkalmas jobb agyféltekét használják, ami nálunk szinte teljesen elkorcsosult, visszafejlődött. Ha az igazság általunk épített ajtaján nem tudjuk a Valóságot úgy megragadni, ahogyan van, helyesebben: *ahogyan történik*, akkor más módszereket és látásmódokat is igénybe kell vennünk, még ha azok szokatlanok is. Nem nekünk kell pirulni az ablakon bemászás illetlensége miatt, hanem azoknak, akik az ajtót rossz helyre építették. Azon keresztül ugyanis csak az Építmény körfolyosójára jutunk (6).

Két nagyméretű ablak is felkínálkozik nekünk az igazság irányában. Az egyikre Jézus hívta fel a figyelmünket, megállapítván, hogy kortárs tanítványai még nem alkalmasak a Dolgok befogadására (Jn 16,12–3), ezért elküldi „az igazság szellemét”, aki majd tovább vezet a teljesség felé (Jn 14,17; 14,26). Tehát a kinyilatkoztatás és titokfeltárás folytatását ígerte. Egyre mélyebb beavatást ! Vagyis ezek az eligazítások a mostani, fejlettebb szintünkön is folynak. Ez korunk gnózing, szellemi ismerete (7).

A másik óriási ablakot éppen a legmodernebb tudomány, azon belül is az elméleti fizika nyitja ki. Azzal, hogy az eddig gondolttól *lényegében* eltérő Valóság megragadásához új megközelítési módszereket ad.

Két kisebb ablak is van, bár ezek szintén a nagyobbak irányába tárulnak. Az egyik az emberiséggel egyidős gnózing elismerése és jelenkori felhasználása. A másik a tudomány eddig elért eredményeinek számbavétele. Ezekből az is kikövetkeztethető, hogy a Naphoz hasonló csillagok bolygórendszereiben nyilvánvalóan élet van. E lehetséges világok száma *tíz a huszonkettediken*. Az a feltevés tehát, hogy a Föld az Univerzum kitüntetett közepe, narcisztikus önimádatnak bizonyul. Egyetlenségünk kikiáltása helyett jobb, ha szerénységet tanúsítunk. Nálunk fejlettebb létezőkkel is számolnunk kell, továbbá a Világegyetem erkölcsi törvényeivel. Az ufo-jelenségek mellett se mehetünk el szó nélkül (8).

Eme bevezetés után megnézzük, hogy milyen dolgokra nem tudtunk eddig magyarázatot adni. A jelenleg is használt teológiai, filozófiai és természettudományos gondolkodási rendszereink ugyanis csődöt mondtak.

Jegyzetek a Bevezetéshez

(1)

Sajnos, nem az. Az ember alapvetően nem erről híres. Már a „homo sapiens” meghatározás is sántít. Ha valóban az ész használata definiálná, akkor állításod igaz lehetne. Isten megközelítése ugyanis kizárólag ésszel történhet... A kérdező-kereső ember helyes következtetések levonásával jut előre a tudás útján. Az Örökkévaló csak a logikusan gondolkodó egyént részesítheti ismeretekben. Jézus az ilyen személyt *keresőnek* nevezi (vö. Tm 1.), olyasvalakinek, aki éppen ezért reá hasonlít. A Mennyei Atya az ilyeneknek tud szent szellemet adni (Lk 11,9–13), illetve, az ilyenek képesek „szellemből születni” (vö. Jn 3,1–13), azaz Lélekben körülmetélkedni (Tm 52.), ami az igazi, tűzzel való megkeresztelkedést jelenti. Az egykori názáreti építómester is a szombatnapi elmélkedésekkel kezdte (Tm 26.). Ajtót nyitni csak a zörgetőnek lehet, s csak ő válhat ajtóvá (Jn 10,1–10). Az Atya olyan imádókat keres, akik szellemben és igazságban (= értelem vezérelte irgalmas cselekedetekkel) imádják őt. A nemes tettekkel tarkított nyilvános működés viszont csak a teljes megvilágosodás után lehetséges. E folyamat beteljesülésére az Elsőszülött garanciát vállalt (vö. Tm 109.).

Az ember nem használja az eszét, illetve nem arra, amire kéne, ami ugyanaz. Esze viszont (tulajdonképpen) csak annak van, aki használja is azt. Az ilyen még többet fog kapni belőle (vö. Tm 40.), sőt, ha ez a hamis mammon (az ember veleszületett észbeli képessége) kevésnek bizonyul, akkor az igazi (a Pneuma) fogja tovább vezetni őt (vö. Lk 16,9–12). Ezt az el nem avuló erszényt (tudást) mindenképpen meg kell szerezni, mert ez a gazdagság teszi lehetővé az uralkodást (vö. Tm 82, 110.). A „homo sapiens” azonban nem akar fáradozni (szellemi erőfeszítéseket tenni), nem veszi fel Jézus enyhe igáját, ami a logika előtti főhajtással egyenlő (Tm 91.). A vallásos ember szinte képtelen jó következtetéseket levonni (vö. Tm 42.), mert a józan ész helyett „mértékadó” személyiségek után megy. Ez a széles (hivatalos, kollektív, kikövezett) út azonban a veszedelembé visz!

Feltűnő, hogy Jézus *keresőkről* beszél, nem kereső emberekről. Önmagát Emberfinek nevezi, ami annyit tesz: Isten emberi fia. Az emberek fiai (= emberek) *nem keresők*, s éppen ez a különbség. Az istengyermekek (akik nők is lehetnek, vö. Tm 115.) gondolkodó lények. Majdnem azt mondtam, hogy szabadgondolkodók, de a szabadgondolkodás tautológia... Jézus nem fogad el emberektől dicsőséget (Jn 5,41), mert megvilágosodott személyként jól tudja, hogy mi lakik az emberben (Jn 2,24–5). Az értelmes ember szerepében tetszelgő, önmagát a teremtés koronájának gondoló lényben egy sátáni program munkál (vö. Jn 8,37–47; Isz 157/117). Evilág Urának legfőbb parancsolata pedig így hangzik: Ne gondolkodj!

Az embernek módjában áll meghaladni magát, s éppen szellemi erőfeszítések árán. Isten emberi Fiaként vagy Leányaként *tökéletes emberré* lehet, azaz Pneumával rendelkező lényé. Ez a lehetőség mindenki számára adva van (Tm 71.). Ha nem él ezzel, akkor sima homo sapiens marad, és sok minden lehetetlenné válik a számára (vö. Mt 19,26). A Dolgok megértéséhez Pneuma kell, mert az ég angyalai csak ez esetben tudnak leszállni reánk (vö. Tm 89., Mk 4,30–2; Jn 1,51).

Bulányi György meglátása szerint a vallásos emberek más zsebében hordják a lelkiismeretüket, azaz a hitbéli gondolkodást a felsőbbbségre bízják. Éppen azokra nem lehet számítani tehát, akikre papírforma szerint nagyon is lehetne. Jézus hamar felismerte az ilyesfajta építkezés lehetetlenségét, ezért foglalkozott kizárólag „Izráel elveszett juhaival”, vagyis azokkal, akik ilyen vagy olyan okokból vallási kereteken kívülre kerültek. Ezeket az embereket már nem kötötték a hivatalos hittételek, a mértékadók által bejárt gondolatpályák. Az Emberfi ma is csak a perifériára sodródott, teológiailag kiközösített, eretnek személyeket tudja megszólítani. Ezek a *keresők a fogékonyságuk miatt* boldogok! (vö. Tm 48.). A kiválasztottak száma azért csekély (vö. Tm 22.), mert az élet nagy kérdésein kevesen gondolkodnak. Elvileg mindenki trónra ülhetne (vö. Mt 19,28), a valóságban azonban eleddig csak az egykori názáreti építómester vált királlyá. Róla elmondhatjuk, hogy istenkereső lény volt!

(2)

Igen. A Dolgok csak fentről lefelé érthetők meg. Jézus is „a mennyből szállt alá” (vö. Jn 3,13), vagyis az Abszolútum tulajdonságaiból indult ki. A helyes isten- és világkép az ember kilétére is rávilágít, státusa pedig magában hordozza élete lehetséges értelmét.

(3)

Valódi fejlődéstörténete csak az egyes embernek van, ez pedig a személyes üdvtörténete, mely a kereséstől a találásig tart (Tm 1.). Ez egy olyan folyamat, melynek hossza (időtartama) rajtunk fordul. Az értelmesek rájönnek arra, hogy nincs mire várni (Jn 4,35–8), és sietve learatják a megérett gyümölcsöt (Tm 20d). Kollektív üdvtörténet nincs és nem is lehet, hiszen a széles út a veszedelembé visz. A kinyilatkoztatás egyéni és személyre szabott, mert nem tud másmilyen lenni.

Emellett nemcsak a gazdasági és erkölcsi haladás bizonyul mítosznak, hanem a tudományos is. Az emberiség – akárcsak a Kozmosz – körpályán mozog, mely időnként spirálisan emelkedni látszik, főleg a technika fejlődése miatt. Végso soron azonban mindent a mammont birtokolni akaró vágy határoz meg, azaz a gazdaság. A politika és a jog ezt szolgálja ki, a (vallás-) filozófiát is hadrendbe állítva. A harácsolásnak azonban igazából nincs szüksége ideológiára. A történelem folyamán az erőszak ugyan mindig felöltött valamilyen köntöst, hogy szalonképes legyen, de olyan idő is jöhet, amikor ez már nem érdekli. Globális válság idején farkastörvények fognak életbe lépni.

(4)

A materializmus lényegében emberközpontúság. Minden értünk van, s nekünk kell, hogy szolgáljon... (vö. 1Móz 1,28). A Teremtés könyvét azonban nem Isten írta, hanem Mózes és sameszai, akik önző vágyaikat vetítették ki magukból. Az ember tulajdonképpen egy programvezérlésű automata, aki alkotója elképzeléseit valósítja meg (vö. Jn 8,44a) saját, fel nem ismert érdekeivel szemben.

(5)

A gondolkodó ember felismeri ezt! (vö. Tm 55., 81.)

(6)

Én kétféle valóságot különböztetek meg. Az egyik az igazi és örök: ez Isten Világa, amit Mennysországnak is nevezhetünk. Ezt leginkább egy pöttyös gumilabdaként képzelhetjük el. A labda nagyon nagy és gömbszerűen tágul, a pöttyök pedig egészen aprók, s a labda mindenkorai felületén keletkeznek. A tágulás folyamatos, a pöttyök pedig mindig máshol képződnek. Ezek a pöttyök valójában kis horpadások, melyek a gumilabda rugalmassága miatt törvényszerűen kipattannak, felvéve a nagy gömb alakját. Ahol eddig „pötty” volt, ott már nem lesz, legfeljebb máshol, de ott is csak ideig-óráig.

A másik „valóság” egy ilyen parányi horpadás, és éppen azért nem igazi, mert nyomtalanul el fog tűnni. Azt nem lehet megakadályozni, hogy keletkezzen, mert az a folyamatos tágulás következménye. Hasonlatos egy luftballonhoz: amíg az azt felfújó személy levegőt vesz, addig kissé ráncolódik, de a növekvő nyomás hatására mindenhol kisimul. A mi világunk – a Kozmosz – is egy ilyen parányi horpadás. Nem különálló valóság, mert benne van az Egészben, s nem is igazi, mert nem örök. A Kozmosz-lakók számára azonban ez az egyetlen realitás, mert a horpadástól nem látják a labdát. Sőt, más horpadásokat se látnak. A logikusan gondolkodók azonban kikövetkeztetik a Valóságot, mégpedig az Abszolútum tulajdonságaiból.

(7)

Jézus a Tizenkettőnek ígérte a mélyebb megértést, nem az utókornak. A kinyilatkoztatás nem egy „üdv történeti folyamat”, az ilyesminek az egyes emberben kell végbe mennie. Akkor is, és ma is!

(8)

A Világegyetemnek nem lehetnek „önmagában való” törvényei, csak olyanok, amelyeket alkotója hozott. A fejlettebb és a kevésbé fejlett civilizációk kizárólag ezek mentén boldogulhatnak. Tekintve, hogy a Kozmosz a Sötétség Birodalma, én sok jóra nem számítok. Az ufóktól sem.

I. Repül a bumeráng

1.1 Ez a világ nem tükrözi vissza Istent !

Vallásos neveltetésem során dicshimnuszokat hallottam a világ szépségéről és célszerűségéről. Noha magam is meg tudtam rendülni a természeti jelenségektől, azok árnyoldalait is észrevettem. A pusztulás folyamata három síkon is tetten érhető: az élettelenben, az élővilágban és az emberek között. Egy villámcsapás vagy egy vulkánkitörés csupán addig lenyűgöző, amíg megfelelő távolságból szemléljük, egzisztenciális biztonságban. Ha viszont szenvedő alanyaivá válunk az ilyesminek, akkor egyszeriben megváltozik a természet nagyszerűségéről vallott felfogásunk. Az őszövetség népe ilyenkor az Isten büntetéséről beszélt. Hogyan vélekedjünk azonban mi, akik Jézustól tanulva az Istenben egy szerető Atyát ismertünk meg ?

Számomra sohasem volt természetes, hogy a ragadozók felfalják a szelíd állatokat. Még az se, hogy a szelíd állatok elpusztítják a tőlük elfutni nem tudó növényzetet. A legnagyobb ellenérzésem talán akkor alakult ki az élővilág eme „rendje” ellen, amikor egy tudományos filmet néztem végig a rovarokról és a mikrobákról. Istenem, micsoda gyilkolási sorozatok ! Hát tényleg csak így lehetett megoldani a bioszféra működését? Ettől jobbát is el tudnék képzelni...

Az emberek világában meg tudom magyarázni a szörnyűségeket, hiszen ott már a szellem bűne tombolja ki magát, anyagi segédlettel. Ez történik a kétszemélyes harcokban és a pusztító háborúkban is. Itt még értem a dolgot, de mit mondjak azokról a szférákról, ahol a teremtőtől származó ösztönök működnek? Isten nem tervezhetett erőszakot a világába... Biztos, hogy az Atya teremtette ezt a velejéig romlott anyagvilágot ?

1.2 Túl hamar nevezzük meg Istent, okként

Ez egy kicsit válasz is az előző pontban felvetett kérdésre. Én tinédzser koromban csak a kereszténységet ismertem, más eszmerendszerrel nem találkoztam. Mégis felmerült bennem az a gondolat, hogy talán az angyaloknak és az ördögöknek is van teremtő erejük, s lehetséges, hogy ezt a világot ők hozták létre. Ha így áll a helyzet, akkor érthető a jó-nak rosszal való kevertsége. Az angyalok ugyan jó szellemek, de töredékes tudásuk miatt korlátozott a hatalmuk. Az ördögök pedig a bukott szellemek erejével, atyjuk parancsára teszik a rosszat (9).

Meg akartam menteni az Isten becsületét, ezért közbülső okokat kerestem a probléma megoldására. Szent Tamáson iskolázott nevelőim mindig azzal vették elejét eretnek gondolataim kibontakozásának, hogy megmagyarázták: csak az Abszolútum tökéletes. Minden relatív létező szükségképpen tökéletlen. Akkor hagytam magamat „összecsomagolni”, ma már nem engedem. Az, hogy egy relatív létező tökéletlen, az csak az Abszolútumhoz viszonyítva igaz. A maga létfokozatán igenis elérheti a tökéletességet. Jézus parancsba is adta ezt nekünk ! (10).

Az anyagvilág, relatív tökéletlensége ellenére, a jelenleginél sokkal tökéletesebb is lehetne. Nyilván vannak is a földnél fejlettebb és tisztultabb civilizációk a Kozmoszban. Ám ezektől eltekintve is megkérdőjelezhetjük: Ha kizárólag Isten teremtette a világot, akkor az miért tökéletlen, miért nem hasonlít reá? Isten talán nem a saját képmására teremt? A szelíd Isten hogyan plántálhatott erőszakot az anyagvilágba? Ha a növényzet erőszak nélkül is tud asszimilálni az élettelenből, akkor erre az állat és az ember is képes lehet. Miért nem így rendezte Isten a dolgot ?

Az ember megteremtésének felelősségét is túl hamar ruházzuk rá Istenre. Szóba kell állnunk azzal a gondolattal is, amit Dániken vetett fel *Istenek ivadékai vagyunk* című kötetében. Ő főleg Hénok könyvének és Ezékiel látomásainak vizsgálata nyomán fogalmazta meg azt a hipotézist, hogy a paradicsomi „embertelepítést” földönkívüli lények végezték.

1.3 Ki menti meg Isten becsületét?

Sokszor úgy tűnhet, hogy Isten személyválogató magatartást tanúsít, mert egyesek már az indulásnál előnytelen starthelyzetben vannak. Vegyünk egy konkrét esetet ! Az illető mozgásképtelen, külleme idomtalan, ám szellemileg ép. Elkerülhetetlenül megfogalmazódnak benne bizonyos vádak Isten ellen. Mit is hallott róla? Azt, hogy Ő jó, és jót is akar. Ő maga a szeretet... A hittétel szerint a fogantatáskor teremti meg az ember lelkét. Neki úgy lett édesanyja, hogy a háború alatt megerőszkoltak egy nőt. Apját nem is ismeri.

Ez a nyomorék fiatal így gondolkodik:

Azt még megértem, hogy a betegség a bűn következménye, legyen az testi vagy lelki sérülés. De hát én mi bünt követhettem el a megszületésem előtt?! Hogyan árthattam volna magamnak vagy másnak? Ha mégis ilyennek születtem, akkor ez csakis Isten döntése lehet. Ő teremtett bele engem egy nyomorék testbe. De vajon mi oka lehetett erre? Miért van nekem rosszabb starthelyzetem, mint a kortársaimnak? Ők nem tolókocsiban élnek. Tapasztalataim szerint ők sem jobbak nálam, sőt.

Anyám igazán szeret engem. Apám meg azt sem tudja, hogy létezem. Talán az ő bűneikért szenvedek? De hát ilyesfajta büntetést még az emberek se nagyon rónak ki. Legfeljebb a maffia. Isten is így viselkedne? Nem, az nem lehet, mert osztálytársaim közül kettőnek is gengszterek a szülei, ők mégis egészségesek.

A tisztelendő bácsi azt mondta, hogy nekem az Isten beszámítja a szenvedéseimet. Nekik vajon mit számít be? Én sem a részvétből nem kérek, sem a beszámításokból ! Én csak velük egy ívású akarok lenni, se több, se kevesebb, mert az azonos starthelyzet az igazságos. Vajon Isten miért tart be nekem ? Ez így nem tisztességes (11).

1.4 Tökéletesedünk-e igazán egyetlen életben belül?

Néhány hónapon keresztül minden beszélgetőpartneremnek feltettem egy kérdést, amely így hangzott: Az emberek hány százalékát engednéd be a mennyországba, haláluk után? Válaszaik szerint ez a mennyiség 1 és 5% közötti, közelebb maradván az egyhez, mint az öthöz. Nem kevesen azonban még ezrelékben sem tudták kifejezni a biztos üdvözülők számát. 50% felé csak akkor jártunk, ha a kérdést úgy tettem fel, hogy az illető hány embert küldene az örök kárhozatba.

Ennél is elgondolkodtatóbbak voltak azok a válaszok, melyek a következő kérdésre érkeztek: Ismersz-e valakit, aki a gonosztevéiségtől eljutott az életszentségig? (12). Szent Pált leszámítva, akiről hamar kiderítettük, hogy ő megtérése előtt is Isten kedvében akart járni, csak téves úton haladt (13). Mindenki csak egy-egy személyt tudott mondani, vagy egyet sem. Goretti Mária gyilkosát emlegették, aki az erőszakos szexualitástól eljutott a szerzetesi, vezeklő életig. Ez azonban még nem a jézusi tökéletesség ! A szentté avatottakról és a szent életű egyénekről pedig kiderült, hogy azok már előéletükben is jó emberek voltak (14). Az igaz, hogy tökéletesedtek, de másoknál jobb starttal indultak.

Amikor arra kérdeztem rá, hogy milyen fejlődési hatásfokot látnak az embereknél (természetesen nem értelmi, hanem erkölcsi területen), akkor némi bizonytalankodás után abban tudtunk megegyezni, hogy egy 200-as fokozatú skálán az ember legfeljebb 5 fokozatot tud fejlődni, a kivételes személyek esetleg tízet is. (Az életszentséget 0-tól 100-ig kalibráltuk, a gonosztságot pedig 0-tól mínusz 100-ig.) A gyakori visszafejlődéstől ráadásul el is tekintettünk (15).

Ha az ember szabadsági foka tényleg ennyire szűk határok között mozog, ugyanakkor van egy tökéletességre felszólító parancsunk is, akkor nyilvánvaló, hogy egyetlen földi élet nem lehet elegendő a számunkra. A fejlődés 95%-a esetleg a tisztítóhelyen (16) is végbe mehet, ám ekkor a földi lét elveszíti a jelentőségét. Isten nem tervezhetett ilyen rossz hatásfokkal ! Ha a lényeges dolgok a szellemi létmódban történnek, akkor kár volt megteremteni az anyagi világot... (17)

1.5 Elsietett vélekedések dogmává váló kikiáltása

Felismertünk egy igazságot... Ezt az igazságot igyekeztünk minél precízebben megfogalmazni. Aztán elkezdjük őrizni. Az őrzés és az idő múlásának hatására ennek az igazságnak statikus fensége lett. Dogmává vált ! Nagyjából ilyen módon gyülemlett össze az a tudásmennyiség, ami a nyugati kultúrát jellemzi.

A folyamat-filozófia és a folyamat-teológia alig néhány évtizedes múltra tekinthet vissza. Ezeknek az az alapvető felismerése, hogy a valóság nem statikus, hanem dinamikus. Nem azt kell rá mondani, hogy „van”, hanem azt, hogy „történik”. A megdönthetetlennek kikiáltott dogmák a legjobb esetben is csak pillanatfelvételei ennek a folyamatnak. Az elméleti fizikusok közül W. Heisenberg írta le ezt a mondatot: „Nem az a fontos, hogy mi az anyag, hanem az, hogy hogyan rendeződik el”. Mivel az anyag külső, felénk eső része mozdulatlanul látszik, azt hisszük, hogy a belseje is ilyen.

Óvatosnak kell tehát lennünk a Valóság letapogatása során. A felismert igazságokat nem szabad dogmává merevíteni. Egyre lejjebb verhető „cölöp-igazságokon” kéne haladni, melyek igazi mélységek felé vezetnek. Ha nem a dogmákért lelkesedünk, hanem a valóságért, akkor előbb-utóbb részt vehetünk a nagy Történelemben.

1.6 Az anyagból indultunk Isten felé, s nem Istentől az anyag felé

Tudatosítsuk magunkban: eddig kialakulásával ellentétes irányban értelmeztük a Mindenséget. Ez azért történt így, mert az anyagot közelebbinek érezzük, mint a szellemiséget. A hindukat, a gnóosztikusokat, Platón, a pithagoreusokat és Hegelt „elméleti fantasztáknak” kiáltottuk ki. Ők ugyanis nem az érzéki tapasztalataikra hagytak...

Pedig ezek a „fantaszták” logikusabbak voltak nálunk, mert úgy vélték, hogy a Valóságot legjobban kialakulási sorrendjében érthetjük meg. Még akkor is, ha a „tapasztalatot” kénytelenek vagyunk a kialakultságok végén kezdeni. Valahol el kell indulnunk. Kényszerűségből a valóság legdurvább részét kopogtattuk meg. A föld alatti sziklabörtön sötétjébe zárt rab is csak maga körül tapogatózhat, a kijáratot keresve.

Oknyomozó munkánk során gyorsan eljutunk a Végső Okhoz. Tőle elindulva már világosan fogjuk látni azt az utat, amin korábban csak botorkáltunk. Ezen a *visszaúton* lehet igazán haladni ! (18).

1.7 Egymással nem érintkező kultúrák közös mitológiai elemei

A különböző kultúrák mitológiáiban sok a közös elem, pedig ezek a népek korábban nem érintkeztek egymással, hiszen óceánok választották el őket. A mai szárazulatok ugyan valamikor egységet képeztek, de ez még jóval az ember megjelenése előtt volt. A furcsa jelenségnek két oka lehet:

1. Bolygónkon már élt egy magasan fejlett civilizáció, mely át tudta hidalni a földrészek közti távolságokat. Úgy, ahogy ma, vagy még jobban.
2. Az ember azonos ősképeket ismer fel kollektív tudattalanjában (19).

1.8 Bugyutaságunk az ősi kultúrák honnanvalóságát illetően

Köztudott, hogy az egyiptomiak igen fejlett csillagászati ismeretekkel rendelkeztek, de már korábban, az asszír-babiloni tornyokból is kémlelték az eget. Csakhogy a semmiből nem nő ki kultúra, még kevésbé technológia.

Megállapították, hogy a Kheopsz-piramis méretei a Föld-Szírusz, illetve a Nap-Szírusz távolság adatait tükrözik, tört részekben. Abban az időben viszont még a távcsövet sem találták fel... Egyiptomból pedig a Szírusz szabad szemmel nem is látható. Akkor miért éppen ennek a távolságnak a bemérése és fixálása volt fontos a számukra? És honnan vették az ehhez szükséges eszközöket?

Más szempont. Mai civilizációnk kb. hatezer éves múltra tekinthet vissza. Ennyi idő alatt jutottunk el a pásztorkodástól az űrhajózásig. Egy stabil ökológiai rendszertől a robbanásveszélyig. Túlélési gondjainkat akár a bolygónkról való kitelepüléssel is meg szeretnénk oldani. Ha erre elég volt 6000 esztendő, akkor mit csinálhatott az ember azon 40–100 ezer év alatt, sőt, egyesek szerint 1–5 millió év alatt, amióta a homo sapiens megjelent a földön?

Nagyon valószínű, hogy már több civilizáció is váltotta egymást planétánkon. Úgy látszik, hogy az ember nem képes oly módon benépesíteni a Földet, hogy közben fenn is maradjon. Másként fogalmazva: rendelkezett a kitelepülést lehetővé tevő technológiával, de nem érte el a Kozmosz erkölcsi rendjét. A kultúrtörténészek három civilizáció nyomait is felfedezni vélik!

A török szultánságnak, illetve a Török Birodalomnak század eleji összeomlása és átrendszerezése után olyan térképet találtak a szultán könyvtárában, amely ókori vagy még korábbi térképek másolataként az Antarktisz jégtakaró nélkül ábrázolja. A térkép pontosságát csupán a hetvenes években tudták ellenőrizni. A jégpáncél alatti szárazföld tudniillik csak a műholdfelvételeken látható. Ugye nem gondoljuk azt, hogy az eredeti feltérképezést a beduinok végezték?

1.9 Az anyag végső mivolta szellemi természetű!

Az elmúlt kétszáz évben addig markolásztuk az anyagot, amíg teljesen eltűnt a kezeink közül. Nem vettük észre, hogy a Valóság a hátsó felét mutatta nekünk. Azt a részét, ami egyáltalán nem tájékoztat a lényegről. Az a felszíni réteg, amit a materialisták egyetlen valóságnak kiáltanak ki, igazából csak látszat. „Maya” mondják keleten, és festett kulisszáknak nevezhetjük nyugaton. Már a „durva” anyag is egészen más képet mutat, ha a felszíne alá tekintünk. Egyáltalán nem statikus, nem áthatolhatatlan, nem tömör. Dinamikus, átjárható és észbontóan üres. Nagyságrendekkel nagyobb benne az üresség, mint a foghatóság. Materialista csak addig lehet valaki, amíg megelégszik a kint levővel, annak letapogatásával.

Minél beljebb megyünk, annál több csodával fogunk találkozni, mert befelé haladva az anyag egyre inkább megmutatja a maga szellemi arculatát. Előbb csak atomok és atomi alkatrészek jönnek felénk a nagy ürességben. Aztán kiderül, hogy korpuszkula s hullám ugyanaz a dolog, másképpen. Az anyag energiaként jelenik meg, majd bonyolult rendszerek hálózataként, melyek már csak matematikailag követhetők, valameddig. Werner Heisenberg szerint *az anyag hatás odaátrol*. De mi az az „odaát”? Hát a Valóság nem anyagi oldala. A szellemi rész!

Aquinóin iskolázott gondolkodásunk számára magától értetődő volt, hogy anyag és szellem egymást kizáró fogalmak. Ez nyilvánvalónak tűnt, így eszünkbe sem jutott megkérdőjelezni a tételt. Az anyag ugyebár térben és időben funkcionál. A szellem se térben, se időben. Igaz, az időnél már különbséget kellett tennünk Isten és a teremtetett szellemek között. Isten teljesen időtlen: ő az örök jelenben él. Az angyalok számára azonban a dogmatikában is megtalálható egy fogalom: az aevum, ami a szellemek időkategóriája. Hiszen, ha fejlődőképesek, akkor valamiféle időre is szükségük van (20).

Filozófiai képtelenségnek tűnt annak feltételezése, hogy a Valóság egyik végpontja tisztán szellemi, a másik pedig pusztán anyagi. Márpedig így van, komplementaritással árnyalva. Vagyis a legsűrűbb anyagnak is van szellemi oldala, és a legtisztább szellemnek is van anyagi megnyilvánulása (21).

Ma már közismert tény, hogy az anyag nem *létezik*, hanem *történik*. Azt azonban kevesen tudják, hogy az anyag „primér tulajdonságai” (tér, idő és mozgás) már elveszítették jelentőségüket. Csak a szekundér tulajdonságok számítanak, mert a primérek egy bizonyos mélység után egyszerűen eltűnnek, definiálhatatlanná válnak.

1.10 Hogyan teremődik az ember?

Az egyház a kreacionizmust tanítja, vagyis azt állítja, hogy Isten a fogantatás pillanatában teremti meg az ember lelkét. Ez lenne a „közvetlen” módszer. Teilhard de Chardin egy „közvetett” vall: szerinte az anyag lehetőségként (potencialiter) már tartalmazza a szellemet. Ha az anyag, fejlődése során, elér egy bizonyos komplexitást, akkor szükségképpen megjelenik a szellem. Az anyag az emberben éri el azt a fejlettségi fokot, ahol már „működési alomként” szolgálhat a szellem számára (22).

A harmadik lehetőség a praexistens ember, aki már teste megteremtése előtt is létezett a szellem birodalmában (23).

1.11 Tévedtek-e az ariánusok?

A 325-ben megtartott niceai zsinat nagy viták után elítélte Ariust, az alexandriai papot, aki Jézust nem tartotta az Abszolútum részének. Szerinte, és sokak szerint, az Abszolútum nem állhat részekből, és soha nem válhat relatívummá. Természetesen Jézust ettől függetlenül szellemi hatalmasságnak tartotta. Sok püspök és részegyház vélekedett így, Ariust mégis elmarasztalták. A zsinat persze nemcsak teológiai szempontokat vett figyelembe. Ezt az is elárulja, hogy később, mikor Arius lett a császár, az egyházban az ariánusok kerültek túlsúlyba (24).

Jegyzetek az I. részhez

(9)

Az angyalok és az ördögök státusa beazonosítható a Jézus szerint tájékozódók számára. Az Emberfi szellemi közvetítőkként mutatta be az angyalokat: ők segítenek bennünket az egyéni és személyre szabott kinyilatkoztatás vételében (Tm 89.). Nézzük meg közelebbről is ezt az igehelyet!

Jézus mondta: Angyalok jönnek hozzátok prófétákkal, és nektek adják, amik a tieitek, és ti is nekik adjátok, amik a kezetekben vannak. S magatokban azt mondjátok: Melyik az a nap, amikor eljönnek, és elveszik azt, ami az övék?

Mt 13,24–43; Mk 1,13; Lk 12,8–10; Jn 1,51; Zsk Hagy. 45.; Róm 8,28

angyal = a megértés segítője, a kinyilatkoztatás hordozója, égi tolmács

próféta = az isteni kinyilatkoztatások földi szócsöve

ami a miénk = az egyéni és személyre szabott kinyilatkoztatás

ami a kezünkben van = mindaz, amit már tudunk (vö. Tm 40., 71.)

magatokban = a kinyilatkoztatás vételének „helyén”, azon a szellemi szinten

mondjátok = türelmetlenül várjátok, menjetek a dolog elébe

ami az övék = a dologhoz való saját hozzájárulásunk

Kérdések és megállapítások:

1. Mikor és hol kerülhet sor a megvilágosodásunkra?
2. A kinyilatkoztatás vételében nekünk is közre kell működnünk!
3. Ehhez az eszünket kell használnunk (vö. Tm 40.).
4. A kinyilatkoztatás egy folyamat, mely egyszer beteljesül.
5. Ehhez a beteljesüléshez félrevonulás és zavartalanság szükséges (vö. Tm 26.)
6. Jézus esetében a pusztában „tetőzött” a folyamat.

Az igehely megfejtett mondanivalója:

„Akkor fogtok egyéni és személyre szabott kinyilatkoztatásokban részesülni („név szerint” hozzánk jönnek és a mieinket adják oda), ha már tudtok bizonyos, alapvető dolgokat. Tegyetek meg hát az égvilágon mindent, ennek elősegítése érdekében!”

A kinyilatkoztatás hordozóinak csak azért van szükségük arra, ami a mi kezünkben van, hogy építhessenek rá. Akinek van a „kezében”, annak lehet adni (vö. Tm 40.).

Az ördögöket illetően az iszlám hagyományban megőrzött jézusi logion igazít el (57/129):

Mondta a messiás apostolainak: „Én azért jöttem hozzátok, az én Atyámtól és a ti Atyátoktól, hogy fölkeltsélek titeket az ostoba halálból, hogy meggyógyítsalak benneteket a bűnök betegségéből, hogy végleg megszabadítsalak titeket a tévhitek, a rossz szokások és az elvetemült tettek megkötözöttségéből, azzal a szándékkal, hogy miután lelketek megtisztult a vétkektől, és a bölcsesség a lelket fölélesztette, az felemelkedhessék a mennyek országába, az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, ahol a boldogok életét fogjátok élni, és hogyan szabadítsalak benneteket evilág börtönéből, vagyis a szenvedések, a romlás és a megsemmisülés világából, amely bizony a siralom háza és az ördögök lakhelye a Sátán vezérlete alatt.”

Íme Jézus „székfoglalója”, mely a Lk 4,18-9 alatt is elolvasható. Ez a logion azonban több dolgot tartalmaz, igaz, semmi olyasmit, ami ne lenne összeszedhető a kánoni evangéliumokból. Megtudjuk belőle, hogy Jézus *csak az őt követni akarókhoz jött*; hogy a bűnös életmód *a helytelen világnézeti alapállás* következménye; hogy ez az ún. élet igazából *halál*; hogy Jézus *a Messiás*, aki végleg meg tud szabadítani bennünket a tévhitteinktől, a rossz (vallási) szokásainktól és erkölcstelen tetteinktől. Egy megokosodási és – ennek következtében ! – egy megtisztulási folyamat áll előttünk, mely „királyi” lelki állapotban fog tetőzni.

Bizonyos értelemben *ez a világ a pokol*, ugyanis pokoli körülmények vannak benne. Ez az állapot azért jöhetett létre, mert evilág a Sátán birtoka és tartózkodási helye (vö. Lk 4,6) A „siralomház” után csak a kivégzés következhet (vö. Jn 8,44), ettől a szomorú jövőtől akar megkímélni bennünket Jézus. Ő azonban csak a tanítványait tudja megmenteni, vagyis azokat, akik hallgatnak reá. Aki az Élőre „tekint”, annak lehetősége van az ismeretszerzésre, az országbeli halottak viszont hiába is próbálnak látni, nem értenek semmit (Tm 58.). A Dolgokat csak az újjászületettek foghatják fel (vö. Mt 11,25-30; Lk 10,21-4).

(10)

A Csia Lajos fordította Újtestamentumban ez a parancs így hangzik:

Ha csak azokat fogjátok szeretni, akik szeretnek titeket, micsoda béretek lesz?... Legyetek tökéletesekké, ahogy mennyei Atyátok is tökéletes [célját betöltött] (Mt 5,38-48; Tm 107.)

a bér = az Istennel azonos lelkiület

(Az Atya „csak” ezt az egyetlenegy dolgot tudja nyújtani az embernek !)

ahogy = hozzá hasonló úton-módon

1. Az ember tökéletessé lehet (célját betöltött).
2. A mennyei Atya tökéletes (célját betöltött).
3. Tökéletes az, aki betölti célját.
4. Vajon mi lehet ez a cél ?
5. Az iszlám hagyományban Jézust „Isten lelkének” nevezik !

A 48. versbeli felszólítás az egész szakasz (Mt 5,38 – 5,47) mondanivalójára utal. Az Atya azért tökéletes, mert mindig a lelkiismeretével-lényegével összhangban cselekszik. Ez a fajta tökéletesség emberi Fiai és Leányai számára is elérhető !

(11)

A dolgot egy János-evangéliumi eset magyarázza meg.

Elmentében meglátott egy embert, aki születésétől fogva vak volt. Tanítványai megkérdezték: „Rabbi, ki vétkezett, ő-e vagy a szülei, hogy vakon született?” Jézus ezt felelte: Sem ő nem vétkezett, sem a szülei. Azért történt ez, hogy az Isten munkái rajta láthatókká legyenek. Amíg nappal van, annak munkáin kell dolgoznunk, aki engem küldött, éjszaka jön, amikor senki nem munkálkodhat. Én, amíg a világban vagyok, a világ világossága vagyok (9,1-7). [Tm 23., 37., 49., 72.]

ez = a csodás gyógyítás (9,6-7)

az Isten munkái = Jézus nemes tettei, melyeket az Atya segítségével vitt végbe (vö. Tm 107.)

amíg nappal van = amíg van, aki megvilágítja az egész világot
(vö. Tm 23., Jn 11,9–10)

éjszaka jön = távozásom után be fog köszönteni a sötétség korszaka
(vö. Tm 11., 37.)

1. Születhetne-e valaki vakon egy Isten által teremtetett világban ?
2. A júdaizmus szerint a betegség Isten büntetése, valami miatt (vö. Jn 9,34).
3. A tanítványokban „júdeai” lelkület munkált.
4. Az Atya, ha tudja, akkor Fiai közreműködésével megszünteti a betegséget és a halált.
5. Az Atya csak akkor tudja ezt megtenni, ha vannak emberi Fiai.
6. Ezek az Emberfik nemes tetteikkel (is) lebontják a vádló munkáit (vö. Tm 72.).
7. Ez a „lebontás” csak akkor megy végbe, ha az emberek elgondolkodnak a látottakon.
8. Hol fog végbemenni a lebontás ?
9. Kik fognak bontani ?
10. Jézus példát adott a követőinek.
11. Jézus követőinek szintén le kell bontaniuk a vádló munkáit.
12. E követőknek még nagyobb tetteket kell véghez vinniük (vö. Jn 14,12).

Nekünk is a világ kivilágítására kell törekednünk !

(12)

Az „életszentség” nem jézusi fogalom. Az egész életre elnyújtott megigazulási folyamat kivitelezhetetlen. Ilyen perspektívát csak a zsidók (vö. Jn 3,25) és a hasonló lelkületű keresztények tűznek ki maguk elé. Aki képes végigélni az életét anélkül, hogy Életre kelne, az országbeli értelemben véve – halott ember. Minél előbb meg kell születni vízből és szellemből (Jn 3,5). A megmenekülés ugyanis nem statisztikai alapon történik (vö. Lk 13,23–30), az egy gondolkodás általi megtisztulás eredménye (Tm 1.) ! Bulányi György azért ajánlja az „olajgyűjtögetést” (a jócselekedetek halmozását), mert nem érti a jézusi példabeszéd mondanivalóját. A szüzek fáklyái világításra alkalmas eszközök, melyek az ész használatát szimbolizálják (vö. Mt 25,1–13). Az ezt követő talentumos történet ugyanerről beszél...

(13)

Pálról külön kell értekezni. Öt *Válogatott tanulmányok* c. kötetem 30–35. oldalain tárgyalom (mek.oszk.hu/08000/08019).

(14)

Szentté csak Isten avathat valakit, s ha módjában áll, akkor ezt boldogan meg is teszi. Egy ilyen személyt már ismerünk: az egykori názáreti építőmestert. A Fiúság az egyetlen szentség, a többi emberi kreáció...

(15)

Az értelmi és az erkölcsi terület elméletileg nem választható szét az emberben. A homo sapiens azért tud etikusan viselkedni, mert van hozzá esze. A gyakorlatban sajnos elkülönül a kettő:

Jézus mondta: Miért mossátok meg a kehely külsejét? Nem fogjátok fel, hogy aki a belsőt teremtette, ugyanaz, mint aki a külsőt teremtette? (Tm 90.)

Mt 23,25; Lk 11,39; Isz 80/50,2; 109/53,1-3; 114/61; Tit 1,15a; 1Ján 3,9

a kehely = az ember lelke, egy olyan „edény”, mely felfoghatja a Dolgokat

a kehely külseje = a látszat, az a kifelé mutatott kép, amit mi magunk teremtünk meg

1. Jézus rejtett szavai a Fiú-aspiránsokhoz szólnak, nem a farizeusokhoz !
2. A „kehely” külsejének mosása fölösleges, értelmetlen és haszontalan dolog a királlyá levés szempontjából.
3. Nem lehet két különböző lényünk: egy külső és egy belső.
4. Aki arra koncentrál, hogy megteremtse az imázsát, az a bensőjét teszi tönkre.
5. A benső létrehozásával (vö. Tm 71.) egyúttal a külsőt (a tekintélyt) is létrehozuk.
6. A kehelynek meg kell telnie fénnel (vö. Tm 61.).

A királyságot nem az erkölcsi-etikai megtisztulás hozza el, az ilyen jellegű tisztaság a királlyá válás következménye. Ezért a belső megtisztulásra (a lelki homogenitásra) kell összpontosítanunk (Tm 61.). A belső meggazdagodás ugyanis a külsőnkre is ki fog ülni (vö. Tm 2.), s ezzel el is tűnik a belső és a külső közti különbség (vö. Tm 21.). A lényeg rendbe tevésével automatikusan mindent rendbe teszünk (vö. Mt 23,26). A bűn nélküli életvitelt a megvilágosodás teszi lehetővé (vö. 1Ján 3,9). Más módszer nincs rá...

(16)

A „tisztítótűz” teológiai fogalma egy félreértelmezésen alapul. A jézusi mondanivaló persze világos *A búza és a konkoly* példázatában. Nézzük meg közelebbről is ezt az igehelyet !

A mennyek királyságát olyan emberhez hasonlítom, aki nemes magot vetett ugyan szántóföldjébe, de mialatt az emberek szunnyadtak, eljött az ellensége, gyomot vetett a búza közé, majd odébbállt. Amikor aztán szárba szökött és gyümölcsöt termett, akkor láthatóvá lett a gyom is. Ekkor odamentek a gazdához a rabszolgái s így szóltak hozzá: Uram, hiszen te nemes magot vetettél szántóföldedbe, honnan van hát benne a gyom? Valamilyen ellenséges indulatú ember tette azt – mondta a gazda –, mire a rabszolgák megkérdezték: Akarod-e, hogy elmenjünk és összeszedjük? De ő így szólt: Nem. Esetleg amikor a gyomot szeditek, vele együtt a búzát is gyökerestül kihúznátok. Hagyjátok, hadd nőjön az aratásig a kettő együtt ! Aratás idején majd megmondom az aratóknak: Először a gyomot szedjétek össze és kössétek kévébe, hogy megégjen, a búzát pedig csűrömbe gyűjtsétek ! (Mt 13,24-30). [Tm 56.]

a mennyek királysága = egy lelki- vagy tudatállapot

a gazda, aki nemes magot vetett = az Atya

a szántóföldje = az emberi lélek

mialatt az emberek szunnyadtak = éjjel, tehát sötétségben !

az ellensége = a vádlónak vagy Sátánnak nevezett tékozló fiú

a Gazda rabszolgái = az Atya mennyei fiai

az aratás (napja) = az emberi megvilágosodás időszaka

az aratók = az értelmes emberek (vö. Jn 4,35-8; Tm 20.)

1. Csak az Atyának van nemes magja, melyet el kell és lehet hinteni.
2. Az Atya jót akart.
3. A Sötétség Fejedelme a sötétséget használja ki.
4. A nemes mag közé gyomot lehet vetni. (Ez nincs megakadályozva.)
5. Kik akarhattak segíteni mennyei Atyjuknak ?
6. Az Atya mennyei fiai közbe akartak lépni.
7. Az Atya jobb belátásra bírta őket.
8. A jó fiak hallgatnak Atyjukra.
9. Az aratás napja egyszer eljő.
10. Ahhoz, hogy eljöhessen, először vetni kell.
11. Jézus már megtette a magáét (vö. Jn 4,36–8).
12. Számunkra mikor jön el az aratás napja ?
13. Hol jön el ?
14. Kik lesznek az aratók ?
15. Mit fognak learatni ?
16. A gyom haszontalansága egyszer nyilvánvalóvá válik.
17. Kik előtt lesz ez nyilvánvaló ?
18. Kik fogják összeszedni, kévébe kötni és elégetni a gyomot ?
19. Honnan fogják összeszedni azt ?
20. Miért a gyommal kell kezdeni ? (vö. Mt 13,43; Tm 61.).
21. Ami megsemmisült, az kinőhet újra ? (vö. Tm 72.).
22. Hol nem fog az újra kinőni ?
23. Hol van az Atya csűrje ? (vö. Mt 6,19–21).

Az Atya emberi fiainak nem a másokban való gyomlálás a feladata, hanem a vetés ! Ebben is Jézust kell utánoznunk. De ahhoz, hogy mi is vethessünk, először meg kell semmisítenünk *magunkban* a gyomot, azután már learathatjuk szellemi fáradozásaink gyümölcsét.

Az eretnekek máglyái a „tisztítótűz” hollétének nem tudása miatt gyúltak ki. Persze inkvizitori lelkület és vakbuzgóság is kellett hozzá. E szörnyűségek mellett eltörpül Órigenész tette, aki egy rosszul értelmezett logion miatt herélte ki magát. (vö. Mt 19,12).

(17)

A homo sapiens életének önmagában véve nincs értelme. Az ember alkotója céljait szolgálja (vö. Isz 157/117). Jelentősége csak annak van, hogy kihasználjuk-e azt a nagy lehetőséget, ami a rendelkezésünkre áll (Tm 71.). Ehhez csak az eszünket (vö. Tm 40.), és az időnket kell jól felhasználni:

Mária fia Jézus mondta: „Az evilági élet csak három napból áll: tudniillik, a tegnapból, amelyik már elmúlt, és belőle semmi sem marad a kezében. Aztán a holnapból, amiről egyáltalán nem tudod, hogy megéred-e, vagy sem. Végül a mából, amikor bírod az életet. Használd ki tehát ezt a napot előrehaladásodra !” (Isz 164/173).

(18)

A keresés valóban közvetlen környezetünk felderítésével kezdődik (vö. Tm 4.), a Dolgok viszont csak felülről lefelé haladva érthetők meg (vö. Jn 3,11–3). „A mennyből való alászállásnak” azonban van egy nagy feltétele: a más felismerésre térés. Helytelen szemlélettel nem lehet az Igazság közelébe férközni. Jézus kinyilatkoztatásokat tartalmazó logionjait csak az újjászületettek foghatják fel (vö. Mt 11,25–30; Lk 10,21–4).

(19)

Egyáltalán nem biztos, hogy ezek az „ősképek” a Valóságot tükrözik!

Jézus mondta: Akkor, amikor képmásokat látjátok, örültök; ha pedig ősképeiteket látjátok – amely kezdetek előtt keletkezett; sem nem halnak meg, sem nem jelentetnek ki – hogyan fogjátok elviselni? (Tm 85.) Isz 47a; Fp 115.

képmás = a valóság tükörképe

valakinek a képmása = az, amit az illető személyesen felfog a valóságból

látni = érteni

ősképek = ódon elgondolások, nagyon régi téveszmék, emberi okoskodás által keletkezett fogalmak, képzetek (vö. Tm 21., 84.)

nem hal meg = nem számolódik fel magától, él és virul, a kiirtásáig létezik (vö. Tm 39.)

kijelentetik = szellemi erőfeszítés és transzcendens segítség (vö. Tm 89.) következtében nyilvánvalóvá válik valami

1. Rá lehet jönni arra, hogy mi a valóság.
2. A valóság megértése örömdolog.
3. Hogyan és mikor lehet megérteni, hogy mi a valóság?
4. Nem mindenki képes felfogni azt, hogy mi a valóság.
5. A hagyományos felfogást is „lehet” vallani.
6. Kik vallják a hagyományos felfogást?
7. A hagyományos elképzelések nem tűnnek el csak úgy, azokat ki kell irtani (vö. Tm 39., 72.).
8. Honnan kell kiirtani azokat először?
9. Isten nem erősíti meg a régi téveszméket.
10. Az ősi elgondolások Isten megerősítése ellenére is léteznek.
11. A hagyományos felfogással csak lelki tusák árán lehet azonosulni, „hittel hajtva fejet” a felfoghatatlan előtt.

Azok a valóságról alkotott elképzelések, amelyek minket megelőzően keletkeztek – csak mások elgondolásai lehetnek. Ezeket hivatalos mértékadók agyalták ki, és kötelező érvényű hittételekké tették. Az ilyen birtokolható „tudás” azonban téveszmék gyűjteménye, a valóság ugyanis csak személyesen fogható fel. A nem-gondolkodó „hivatásos híveknek” nincs esélyük a valóság megragadására. A kereső ember előtt két út áll: vagy a kollektív hitté emelt elképzelésekhez igazodik, s akkor tudathasadása lesz, vagy nyugalmat, békét és örömet teremt a maga számára az egyéni és személyre szabott kinyilatkoztatás vételével (vö. Tm 1.).

(20)

Isten az ember szempontjából nézve változatlan és időtlen, de a „saját idejében” nyilván „változik”, különben nem tudna rezonálni teremtményei megnyilvánulásaira. Isten változatlansága nem statikusan értendő, hanem lényegileg: irgalmas, szerető lelkülete az, ami örök!

Ez a Jóisten pedig kizárólag szellemi létezőket teremt, mert lényegétől különböző „dolgot” nem tud és nem is akar teremteni. Minden keze alól kikerülő teremtmény élete kezdetes, de ugyanakkor véget nem érő. A kezdetesség egyáltalán nem feltételez végességet, csak azt jelenti, hogy esetükben az „örök” kifejezés nem kétirányú dolgot jelöl.

(21)

Korábbi gondolatmenetemre visszautalva (6) azt mondom, hogy állításod csupán az általunk észlelt valóságra nézve igaz. A mi „horpadásunkban” (a Kozmoszban) csak anyag van, illetve *az anyag maga a horpadás*. Evilág Ura ezzel az anyagi görbülettel takarja el előlünk a teljes Valóságot. Mikor majd kipattanva felveszi a nagy ív alakját, megszűnik a látszólagos kettősség. Az örökkévalóságban homogén szellemiség van, „komplementaritás” nélkül.

(22)

Az egyház nemcsak ostobaságból ragaszkodik a kreacionizmushoz, hanem azért is, mert nincs más választása. Chardin elméletét azért nem fogadja el, mert nem akarja szögre akasztani a reverendáját. Ha ugyanis a szellem nem más, mint az anyagban rejlő lehetőség, ami ráadásul automatikusan nyilvánul meg, akkor a materialistáknak van igazuk. Teilhard persze úgy gondolja, hogy az anyagot Isten teremtette, ám ez esetben a panteizmus kerül veszélyes közelségbe... *Barcza* szerint a szellem és az anyag ugyanannak a dolognak a két vége, mely a komplementaritás miatt egymásba is folyhat.

Én azt mondom, hogy csak egy Valóság van, melyet nem lehet annyira meggörbíteni, hogy elveszítse a lényegét. Le lehet fokozni három dimenzióba, s időbe helyezni, de a belső gazdagsága megmarad.

Jézus mondta: Ha a hústest a szellemért lett, ez csoda. Ám ha a szellem lett a testért, ez a csodák csodája. Én azonban azon csodálkozom: Hogyan vett ilyen nagy gazdagság lakozást ebben a szegénységben? (Tm 28.)

hústest = a sarx, tehát csak hús és vér

szellem = a psziché, a lélek

nagy gazdagság = a Pneuma megjelenése és működése a pszichoszomatikus egységben, az emberben

szegénység = a Pneumát nélkülöző emberi test (vö. Tm 2.)

1. Mi a „csoda”? (Válaszolok: a képtelenség.)
2. Mi a „csodák csodája”? (A még nagyobb képtelenség.)
3. Mikor csodálkozik az ember? (Ha kénytelen-kelletlen el kell fogadnia egy tényt.)

A Pneumának nincs szüksége az emberi testre (Jn 6,63), a test számára pedig végképp nem létszükséglet a Pneuma (vö. Tm 27.). Jézusnak mégis konstatálnia kell, hogy a Pneuma benne van az emberben. A logion ezt az öröndetes tényt hozza tudomásunkra. A „nagy gazdagság” az óriási lehetőségre utal, indirekt módon megmutatva a megmentődés útját is (vö. Tm 71., 110.).

Nézetem szerint a Tékozló fiú kísérletezgetni kezdett a rábízott szellemi építőanyaggal, melyet az uralhatóság miatt az *n-edik* dimenzióból háromba degradált, s időbe helyezett. Eleinte kielégíthette őt a gépies engedelmesség (az ember alatti világ gyakorlatilag ösztön vezérelte gépekből áll), de aztán szórakozásképpen megadott egy bizonyos szabadsági fokot. Ez akár magától is felütheti a fejét, ahogy Chardin gondolja. Alapjában véve az ember is egy programvezérlésű automata, ám neki már vannak lehetőségei, ami érdekessé teszi a játékot. A homo sapiensnek persze nincs olyan jellegű szabad akarata, mint amelyet bebeszél magának. Ha rendelkezne ilyennel, akkor sarkon fordulhatna és fájdalom nélkül, élve és emelt fővel hagyhatná itt ezt a világot!

(23)

Én is a harmadik lehetőség felé hajlom, mert nincs más választásom. Ugyanis három evangélium is a praeexistens emberről beszél:

Jézus mondta: Boldog, aki azelőtt lett, amikor még nem volt. Ha tanítványaimmá leszek, és hallgattok a szavaimra, ezek a kövek fognak szolgálni nektek. Ugyanis van öt fátok a paradicsomban. Nyáron, télen nem mozdulnak, leveleik nem hullanak le. Aki meg fogja ismerni azokat, nem ízleli meg a halált (Tm 18.).

Fülöp-evangélium:

Boldog, aki már létrejötté előtt létezett. Mert a létező jött létre és fog létezni.

János-evangélium:

Kezdetben már volt az Ige, az Ige Isten felé fordult és Isten volt az Ige. Ő kezdetben az Isten felé fordulva volt (1,1–2).

Bizony, bizony azt mondom nektek: Mielőtt Ábrahám lett, én öröktől fogva vagyok. (8,58)

Itt azt a kérdést is fel kell tennünk, hogy az Abszolútum része-e a Valóságnak? Erre csak igennel válaszolhatunk, különben a Teremtő káprázattá válna. Az Örökkévaló nem tartózkodhat a saját maga által megteremtett Világán kívül. A Jóisten nem bűvész módra teremt – varázspálcával, a semmiből –, hanem Önnönmagából. Bizonyos értelemben mindnyájan az Abszolútum részei vagyunk, hiszen isteni alkotóelemekből állunk... Az ember (lelke) bizony praeexistens...

(24)

Tegyük fel a kérdést: egy az Isten? A júdaizmus szerint igen, és az unitáriusok is ezt vallják. Most azonban filozófiai értelemben kutakodunk... Tehát:

Végső okként igen, de ezt a végső okot többször is „körül kell járni”. Kérdéseinkre akkor kaphatunk válaszokat, ha mindent az Abszolútum tulajdonságaiból vezetünk le. Jézus ezt úgy fogalmazta meg, hogy „a mennyből kell alászállni” (Jn 3,13). A Dolgokat csak fentről lefelé haladva lehet megérteni! A végső ok logikailag ugyan csak egyetlen egy lehet, de nem biztos, hogy az a valami numerikusan is egy. Magyarországon minden törvénynek és rendeletnek egy végső oka van: az országgyűlés. És az hány tagból áll? Jézus szerint az Atya szüntelenül munkálkodik (vö. Jn 5,17), te pedig rájöttél arra, hogy a Mennyei Atyának csak Mennyei Fiai lehetnek. Ha a teremtés egy örök folyamat egy egyre táguló világban, akkor ezt a helyet csak Mennyszágnak hívhatjuk. Ott lakik az Isten, s vele van minden teremtménye. A közös lelkület miatt ez egy homogén közeg, de az ilyenén kialakult Egység mégiscsak több összetevőből áll. Innen a Földről nézve az összetevők száma akár végtelen is lehet...

Az igazi kérdés persze az, hogy Jézus valóságos Isten volt-e. Szerintem az ember számára a lehető legvalóságosabb. Az igazi Istent a homo sapiens nem találná valóságosnak, mert nem lenne emberi formája. Vele majd csak „odaát” tud szóba állni.

Szedjük hát sorba, hogy ki is volt Jézus:

Isten. (A homo sapiens számára a lehető legvalóságosabb módon.)

Isten Fia. (Lényegileg-lelkileg Vele megegyező, tehát olyasvalaki, akinek a cselekedetei teljes összhangban vannak azzal, akitől származik.)

Isten elsőszülött Fia. (A földi kronológia szerint.)

Isten elsőszülött és egyetlen Fia. (Az emberiség viszonylatában, a mai napig.)

Isten elsőszülött és mindmáig egyetlen emberi Fia.

(A Mennyei Atyának csak Mennyei Fiai lehetnek, a többiek a körülményekhez képest lehetnek azok.)

Emberfi. (Az Atya emberi Fia, aki történetesen hímnemű volt.)

Az „Emberfi” Jézus maga-választotta neve, melyet következetesen használ is, például Mt 16,13. Ha ez csupán annyit jelentene, hogy „ember”, akkor értelmetlen lenne a mondat: „Minek mondják az emberek az embert?” A szerencsétlenül fordított „Emberfia” emberektől származót, hozzájuk tartozót se jelenthet, hiszen Jézus ajkán „az emberek” kifejezés mindig negatív. Ez a név tehát az egykori építómester státusára utal.

Ehelyütt nem tudjuk megkerülni a szentháromság kérdését se. Nézzük meg, hogy van-e !

A teológia talán legfontosabb kérdése a „hol”. (Hol van a királyság?) Induljunk el hát felülről, úgy, ahogy máskor is kell ! (vö. Jn 3,11–13). A Mennysországból inkább Egy-ség van: ott ugyanis Isten teljes összhangban él a Teremtményeivel. Ez a harmónia azonban numerikusan nem jellemezhető, legalábbis a homo sapiens számára. Egy Jézus-hoz hasonló Emberfi persze biztos többet tud. Maradjunk annyiban, hogy odafent egy Végső Ok van, sok okozattal. Végtelent is mondhattam volna, de Jézus megelégedett ezzel a mennyiségjelzővel (vö. Jn 14,2). Az Atya Házában tehát sok lakóhely van, háromnál mindenképpen több...

II. A bumeráng visszatér

2.1 A „változatlan” Isten

Isten változatlanságát nem úgy kell értenünk, hogy Ő egy mozdulatlan kövület, hanem úgy, hogy sohasse változtat az alapállásán. Magatartása következetes: mindig csak szeret. Jóságának kiáradása egy örök *follyamat*, ezért aztán Isten csakis dinamikusan értelmezhető. Történések az Abszolútumban is zajlanak, s ezt akár „változásként” is felfoghatjuk. A változások persze időben történnek, de ez az idő relatív, azaz létmódhoz kötött. Isten „változásainak” mértéke földi órákkal nem mérhető. Emberi szemmel nézve a mennybéli történések örök jelenben zajlanak, csak hogy a „jelen” is egy földi meghatározás.

Ha az Örökkévaló birtokolja is a létteljességet, vagyis már semmiben se gyarapodhat tovább, attól még kaleidoszkópszerű átrendeződések végbe mehetnek benne. Ez az átstrukturálódás újabb és újabb alakzatokat hozhat létre, anélkül, hogy ezek valahonnan máshonnan lépnének elő.

2.2 A teremtés módja és kockázata

A filozófusok által Abszolútumnak, Jézus által pedig Mennyei Atyának bemutatott Istent nevezzük a Létezés Ősforrásának, Mennyei Fényességnek. Ő a Sugárforrás, az örök Ajándékozás, Kiáradás, Szeretet, Jóság. A Lebírhatalatlan Energiakibocsátó. A dinamikus értelemben vett Erő. Az Élő és életet fakasztó. Forrásként az Egyetlen. A belőle kiáradó rezgésnyalábok bárhol képesek életet fakasztani a létezés rendjében. Eme kiáradás a Létforrás lényegéhez tartozik, s teremtésben nyilvánul meg. Saját képére és hasonlatosságára szellemi létezőket teremt.

Az egyiptomi hieroglifák közül a bumeráng jelzi a teremtést. A bennszülöttek ősi hajítófája, melyet ha megfelelő pályára bocsátanak, bizonyos idő után visszatér az elhajítójához. Igaz, az elhajítás után ennek az illetőnek megszűnik a bumerágra gyakorolt hatása. A bumeráng szabadsággal lesz felruházva, akár önállósulhat is. Ám, ha rajta marad az elhajító által megszabott pályán, akkor visszatál a kiindulási pontjához.

Ez a kép igen jól szimbolizálja Isten teremtő aktusát. A folyamatosan sugárzó Létforrás „energiacsomagokat” dob ki a térbe. Jól megjellegzett, egyéni arcú, küldetés-profilú személyiségkezdeményeket. Ha egy ilyen szellem letér a számára kijelölt pályáról, akkor öntörvényűvé válik. Tovább fogja ugyan teremteni a valóságot, de az Istentől való elfordulás és távolodás mértéke szerint az egyre anyagibb lesz.

Ha a tékozló fiú (Lk 15,11–32) atyja a Mennyei Atyát szimbolizálja a példabeszédben, akkor nyilvánvaló, hogy az események szellemi létmódban történtek. A fiatalabb fivér ez esetben szellemi örökségének hágott a nyakára ! Ennek azonban következménye is van, nevezetesen az, hogy a Valóság egy része (az ő jussa) frusztrálódik. Az általa teremtett élettér sötétté válik. Amit Jézus „külső sötétségnek” nevez (Mt 22,23), az maga az anyagvilág. A mi Kozmoszunk is egy ilyen torz szülemény.

2.3 Sugárzás helyett elnyelés

Az Írások szerint Lucifer (a fényvivő) nyitja meg az ellenszegülők sorát. A lázadás oka az „egocentrizmus”: ez a teremtmény Istenhez hasonló központtá akart válni. Ő akart lenni az Abszolútum, ha máshol nem, hát akkor az ő kis szemétdombján. (Ez a lelkiület az általa létrehozott emberekben is tetten érhető.) A centrummá váláshoz azonban rengeteg többletenergiára volt szüksége. Vajon honnan szerezte ezt? Másoktól kellett elvennie, oly módon, hogy az Istentől kapott „energiacsomagot” nem adta tovább maradéktalanul, noha ez lett volna a feltétele annak, hogy megkaphassa a következőt. (Az Isten Világában folyamatos a szeretetáramlás.) A rendelkezésére álló erő túlnyomó részét megtartotta magának, így teremtményei – köztük az ember is – meg vannak fosztva lehetőségeiktől. (Szabad akaratról csak akkor beszélhetünk, ha ahhoz korlátlan lehetőségek párosulnak.) Az isteni energiakibocsátással szemben tehát megkezdődött az energiaelnyelés ! Ez az addig szimmetrikus Valóság általa uralt területén aszimmetriát okoz. Létre jön a Sötét-

ség Birodalma, oly módon, hogy a szellem–anyag komplementaritás az anyag irányába tolódik el. Ez persze káoszt okoz, mert mindenki az alkotójához hasonló jelentős energiakibocsátó szeretne lenni. Lázasan gyűjtik és magukba szippantják a többiek energiáit, s nem sugározzák azt vissza.

2.4 A megmentés módja

Isten gondoskodni szeretne azokról, akik meg vannak fosztva a tulajdonuktól, vagyis az alanyi jogon járó lehetőségeiktől. Ki szeretné szabadítani őket az anyag három dimenziójából, magasabb dimenziókba. Sőt, tékozló fiairól sem feledkezik el, akik elhagyván a bumeráng-pályát, hihetetlen messzeségekbe kanyarodtak. Ezért megváltókat küld minden bolygóra, ahol anyagba ragadt szellemek élnek. Őket nevezzük Isten fiainak (25).

2.5 Honnan való az ember szelleme?

Tudjuk, hogy az embert csak szellemi természetű lelke, a pneumája éltetheti (Jn 6,63). Ez a dolog Isten ajándéka (vö. Jn 4,10a). A szellemet a testtel a lélek (psziché) kapcsolja össze (26).

Jegyzetek a II. részhez

(25)

Egy megváltót se kell küldenie, mert az isteni anyagban, melyből vagyunk, benne rejlik a visszakapaszkodás lehetősége (vö. Tm 71.). Isten Fiai vagy Leányai azok lesznek, akik Életre nemzik magukat. Ők aztán már másokat is megmenthetnek, a Pneuma–magok elszórásával (vö. Tm 8.). A tékozló fiúkra nem hatnak a Jézushoz hasonló „megváltók”, (ő maga mindig a *megmentés* kifejezést használta !), sőt, alattvalóikra sem. Itt tisztáznunk kell a Messiás fogalmát is !

A valódi Messiás – maga Isten. Mivel Jézusban Ő működött, ott és akkor az Elsőszülött Fiú volt a Szabadító. Más korokban másvalakik fogják betölteni ezt a státust, mások számára. Az idők végezetén ez a „királyokból” álló kisdéd nyáj fog összegyűlni, különböző aionok Messiásaiként (Mt 8,11; Lk 13,28–30; Jn 10,1–18). A Jézus jobbján és balján ülőket a kronológiai sorrend fogja kijelölni. Jakab és János elméletileg helyet foglalhatott volna e székeken, de hát azt sem tudták, hogy mit kérnek... (Mt 20,22a). Jézus ilyen trónusokat ígért a követőinek ! (Mt 19,27–30).

Természetesen a Kozmosz más, a Földhöz hasonló lakott bolygóin is szükség van megmentő tevékenységre. Nekik ugyanannyi eséllyel támadhat Szabadítójuk, mint nekünk. „Egyetemes megváltás” nem lehetséges, csak helyi működés. A marslakók nem találnának valóságosnak egy emberszabású Messiást. Mi sem hatódnánk meg, ha egy ufonauta azzal állítana be, hogy örvendjünk, mert MZperX elektromos kisülése árán megmentődünk.

Az általános jellegű, mindenre kiterjedő Gondviselés fogalmát a júdaizmus is ismeri, hiszen ez a dolog minden földi vallás egyik alappillére. Ha van Isten, akkor nyilván törődik a teremtetésével, mégpedig automatikusan. Magyarán: a hívó ember egy világfenntartó és „rendszer szabályozó” tevékenységet tulajdonít Istenének. A kereszténység is ezt hirdeti, mégpedig Jézus nyilatkozatai alapján (vö. Mt 6,25–34; Lk 12,22–31).

Itt azonban egy nagy félreértés van, ami abból is látszik, hogy a hívek egyáltalán nem fogadják be ezeket az ígéket, sőt, életvitelük szöges ellentétben áll azok mondani-valójával. (Ahogy a Hegyi beszéd egyéb részeivel is...) Mindenki az étel–ital–ruháért aggodalmaskodik, az ember vet, arat és csűrbe takar (Isz 132/113). Tulajdonképpen csak a pogányok kivételek: ők a mának élve nem törődnek semmi ilyesmivel. Bizonyos értelemben a világ fiai itt is okosabbnak bizonyulnak náluk, ahogy máskor is (vö. Lk 16,8).

A megoldás roppant egyszerű: a jézusi mondandók csak az őt követni akaró Fiú-aspiránsoknak szólnak ! Az egész Nyilvános Működés az ő érdekükben történt, kizárólag hozzájuk jött, és értük vállalta a kereszthalált (vö. Jn 17,1–26). Ők azok, akik hallgatnak rá, ezért csak őket tudja tanítani. Elvileg senki sincs kizárva ebből a körből, még a nők se (Tm 115.). Mindenki saját magát zárja ki, mégpedig oly módon, hogy elengedi a füle mellett a megmentő ígéket (Mt 7,21–3). Következésképpen a sok meghívott közül kevesen lesznek *választottak* (Tm 22.), márpedig csak ezek képesek a szövetségkötéssel záruló kinyilatkoztatás vételére.

Az Örömhír tartalmait nem lehet egy evilágban berendezkedni akaró kollektívum törvényeivé tenni. Jézus „országa” nem evilágból való (vö. Jn 18,36); a „királyság” egy tudatállapot, amely Atya és Fiú lelki egymásban levését jelenti (vö. Tm 107.). Az eme státushoz vezető út pedig szigorúan egyéni és személyre szabott (vö. Mt 7,13–4), mégpedig azért, mert nem tud másmilyen lenni, hiszen közvetlen istenkapcsolatról beszélünk.

A Jézus által megígért (és megélt) gondviselés egyáltalán nem általános jellegű, és nem is terjed ki mindenre. Az Atya csak a Fiain tud segíteni, s azért tud, mert bennük van. Ráadásul őket is csak a nyilvános tanúságtétel során képes segíteni. Annyi étel–ital–ruha–lakást tud biztosítani, amennyi feltétlenül szükséges. A „százannyi” ház és szántóföld csak átmeneti haszonélvezetet jelent, ahogy a „százannyi” szülő, testvér, feleség és gyermek szintén az üldözések idejére jelent támaszt. Aki már nyakába vette a kivégző-keresztjét, annak rövid az ideje a tartós viszonylatokhoz, arról nem is szólva, hogy amúgy sem akar birtokolni semmilyen földi kincset.

Az istengyermekeké lenni nem akaró keresztény hívők ezzel szemben egy olyan fokú – szeretteikre is kiterjedő – gondviselést képzelnek be maguknak, ami több ok miatt sem működhet. Az Atya nem azonos Evilág Urával, így nem is tud semmiféle befolyást gyakorolni a földi történésekre. Ő csak emberi Fiain és Leányain keresztül juthat szóhoz. Jézus szavakkal, tettekkel és jelképes cselekedetekkel mutatta be, hogy miben különbözik Atyja *e kor istenétől* (vö. 2Kor 4,4), akit Sátánnak is nevezhetünk. Ő az, aki bárhol és bármikor „kézivezérlést” alkalmazhat a Kozmoszban. Ezt csak vészhelyzetben teszi meg, mert általában elegendő a személytelen erők automatikus működése. Sajnos, a hívők legtöbbször a Rendszer fel nem ismert törvényszerűségeiért adnak hálát...

Mégis van valami, ami bizonyos fokú védettséget adhat az embernek, ez pedig a tanítványi státus. Ha valaki Fiú-aspiránssá válik, akkor *tudása arányában* felhatalmazást is kap egynémely dologra (vö. Lk 10,17–20). Az ehhez szükséges erő természetesen Jézuson keresztül jön, és az Atyától származik, de magát a védettséget a tudás adja. Minél többet tudunk, annál nagyobb biztonságban leszünk. A folyamat végére pedig elérjük a teljes nyugalmat, azaz Jézus békéjét (vö. Tm 1.).

„Egyetemes üdvtörténet” nem létezik, mert semmi sem működik kollektív módon. Üdvtörténetnek csak az egyes emberben végbemenő eredményes megvilágosodási folyamatot nevezhetjük.

(26)

A Pneuma minden emberben benne van (vö. Tm 2.), mint lehetőség (vö. Tm 71.). Rajtunk múlik, hogy ez a mag kicsírázik-e, vagy elhal (vö. Tm 8.). Bulányi György óta azt is tudjuk, hogy a lélek az agyban van. Az Ész, Értelem, Szellem és Lélek közé egyenlőségi lehet tenni. Gondolkodom, tehát vagyok – mondja a homo sapiens, igen helyesen. Minden létezőnek van magához való esze, s ennek függvényében lelke is. Holt anyag (sarx) igazából nincs. Az Élet megnyilvánulásának lehetősége még a kövek atomjaiban is ott rejlik (vö. Lk 19,40). A jézusi ige szerint „hús és vér Isten királyságát nem örökölheti” (1Kor 15,50; Jn 3,6; Gal 6,8), ám ez csak annyit jelent, hogy mindenkinek át kell mennie a szellemi létmódba:

Jézus mondta: Jaj annak a testnek, amely a lelken csügg ! Jaj annak a léleknek, amely a testen csügg ! (Tm 113.)

jaj annak = nincs esélye, nem lehet rajta segíteni

1. Az ember test és lélek megbonthatatlan egysége.
2. A tökéletes ember három komponensből áll ! (vö. Tm 86.).

Ha nem hozzuk létre a Pneumánkat, akkor végünk van !

III. Isten megközelítése

*„Orcád csodálatában elmerültem,
Fülem merengett égi, szent zenén;
Bocsásd meg, hogy fényedtől részegültem
A földet elfeledtem én !”*

(Schiller)

Prológus

Ha Istennel beszélünk, rendszerint önmagunkról és ügyeinkről szoktunk szólni; jobb esetben szeretteinkről vagy embertársainkról. Nagyon ritka eset azonban, hogy valaki Istennel Istenről társalogjon. Az utóbbi időben ezt próbáltam meg, eléggé kitartóan.

„Uram, mutasd meg magad, hogy megtudjam: ki vagy, s el is mondhaszam, milyen vagy ! Lebbents föl fátylakat, Te titokzatos Idegen, Te távoli és rejtett Más-Valóság, és tárd föl magad, Te hihetetlenül közélről ölelő Szerető ! Szenvedem, hogy olyan nehézkesen tudok csak feléd kecmeregni. Csodáltasd meg magadat, hogy szárnyakat kapjon a lendületem ! Ha egyszer felfogok valamit más-voltodból, talán ki tudok fordulni saját, szűkösen kicsi önmagamból.”

És az Úr segített, mert Ő sosem hagyja magára kapaszkodó gyermekét... Küldött szikrákat, látásokat. S ha ezekből oly keveset tudok érthetően elmondani, annak saját magam vagyok az oka. Ám az is igaz, hogy ettől kezdve sokkal jobban szenvedem gyengeségeimet, mert átélem a felelősségemet. Korlátaimmal útjában állok Isten közölhetőségének és befogadhatóságának. Ugyanakkor nagyon megnövelte örömömet is, mert Őt egyre mélyebben megcsodálni már majdnem a boldogság, s Őt teljes értékűen viszontszeretni már tényleg a teljes boldogság.

Szeretném, ha úgy vennétek körül most ebben a közös Isten-megcsodálásban, hogy egy időre félreteszitek az előítéleteiteket. Csak utólag kritizáljatok, ha már megláttátok Őt. Úgy fogjuk meg egymás kezét, hogy belátjuk: minél igazabb az Isten-megközelítesem, annál igazabb lehet az életem.

A totális Isten-megközelítés

„A legizgalmasabb kaland: az ember kalandja Istennel” – mondja Chesterton. Igen, mert az embert igazán csak olyan feladatok lelkesítik, amelyek erejének végső határait feszegetik. Olyanok, amik képességei megfeszítését igénylik: az értelmét, hogy „letapogassa” Őt, az akaratát, hogy elinduljon feléje, és az érzelmét, hogy átölelje.

Rendszerint nem minden képességünk, hanem csak valamelyik nyúl ki Isten felé, vagyis lesznek értelmi, akaratú és érzelmi profilú istenkeresések. Az ilyen egyprofilú utakról hamar kiderül, hogy nem vezetnek sehová. Helyesebben zsákutcának éljük meg az egyiket, holott másik két képességünk tovább tudna segíteni minket. Az Isten felé vezető úton olyan torlaszok vannak, melyeket csak a három képesség együttes latba vetésével hengerithetünk el (vö. Mk 12,29–30).

A csak értelmileg kereső hamar belátja az ész végességét és elégtelenségét (27) az egészen „Más”-hoz képest. Így már se akarata, se szíve nincs az erőlködéshez, hiszen kilátástalannak ítéli a dolgot.

A csak akarattal kereső – bár nagyon jelentős lépést tesz azzal, hogy szabadságát odaadja Istennek –, nagy jóakaratában olyan akadályokba ütközik, melyeket megfelelő világításban könnyen kikerülhetne, így a sötétben botorkálva lelohad a lendülete.

A csak szívvel kereső – aki leghamarabb ér célba az átölelést illetően –, a gyorsan elnyert örömet nem fogja mások érdekében kamatoztatni. Egyrészt, mert nem tudja megmutatni örömének tárgyát, másrészt – s éppen ezért – megelégszik eme öröm befogadásával. Így viszont előbb–utóbb diabolikussá (az isteni sugárzás elnyelőjévé) válik.

Isten szólítása az egész emberhez szól. Ez a szólítás a teljes egzisztenciát megérinti, ezért nem lehet rá egy-két odavetett képességgel válaszolni. Totális odafordulást kíván a megszólított embertől. A szólítás ott hangzik fel, ahol a három képesség egyetlen gócot alkot a személyiség gyökerében. Ahogy a nemes paripa felhorkan, mikor megérzi gazdája közeledését, úgy kell felágaskodnia önünknek az Úr szólítására. A nagy kalandra való felajzottság megmozgatja minden képességünket.

Magunkban is, másokban is tapasztaljuk az egyprofilú Isten-megközelítések elégtelenségét, vérszegénységét. A részleges próbálkozások nem vezetnek el a célhoz. Jézus is teljes odafordulással találta meg az Atyát (28). Arra a hitre kell szert tennünk, amiről beszélt (Mt 17,20–1). Ő ezt a fajta hitet akarta felszítani mindenkiben. Istenre Jézus segítségével lehet rácsodálkozni, ezért mondandóiból egyre többet kell megérteni.

Jegyzetek a 3. részhez

(27)

Az emberi ész (a hamis mammon) összeköthető az igazival:

És én azt mondom nektek: Szerezzetek magatoknak barátokat a hamis mammonból, hogy amikor elfogy, magukhoz fogadjanak titeket az örök sátrakba. Aki a legkisebben hű, a sokon is hű lesz, és a legkisebben hamis a sokon is hamis lesz. Ha tehát a hamis mammonon hűekké nem lettetek, ki bízta majd rátok az igazit? És ha a másén hívekké nem lettetek, ki adja oda nektek a tiéteket? (Lk 16,9–12).

barát = önzetlen segítőtárs a keresés folyamatában, a kinyilatkoztatás hordozója, „angyal és próféta” (vö. Tm 89.)

a hamis mammon = a homo sapiens veleszületett észbeli képességei (vö. Tm 40.)

amikor elfogy = ha ez már nem lesz igénybe vehető, ha kevésnek bizonyul

az igazi mammon = a Pneuma, ami soha nem fogy el (vö. Lk 12,33)

magukhoz fogadjanak

titeket az örök sátrakba = legyen Pneumátok, amivel vehetitek a megmentő kinyilatkoztatásokat (vö. Tm 71.)

hű = állhatatos, következetes (a keresésben, vö. Lk 18,1–8)

hamis = állhatatlan, következetlen (vö. Tm 93.)

ha tehát a hamis mammonon

hűekké nem lettetek = ha a veletek született eszeteket se használtátok

ki bízta majd rátok az igazit? = akkor nem lehet titeket kinyilatkoztatásokban részesíteni, gazdagítani, megmenteni (vö. Tm 2.)

a másé = amit nem ti hoztatok létre

a tiétek = az egyéni és személyre szabott kinyilatkoztatás folyamatának azon része, amire méltán lehetünk büszkék: a saját hozzájárulásunk, amire építeni lehetett

Az ész használatának nagy lesz a jutalma!

(28)

Az autodidakta módon ismereteket szerző gondolkodó még egy fontos dologra figyelmeztetett bennünket:

Jézus mondta: Ha nem böjtöltök a világgal, nem találjátok meg a királyságot. Ha nem teszitek a szombatot szombattá, nem látjátok meg az Atyát (Tm 26.).

Isz 32/124; 55a/55; 103/194,1; 139/41; 156/110; 1Ján 2,15–6

a világ = mindaz, ami a világban van, minden, amit nyújtani tud

a szombat = Isten ünnepe, a Vele való foglalkozás napja

láttni = érteni, felfogni

1. A szombatnapi elmélkedés csak a minimum!

Itt egyetlenegy dologról van szó, amelynek két feltétele van. A királyságot ugyanis az Atya megértése-felfogása váltja ki. A világgal való böjtölés ehhez elengedhetetlen, de önmagában még kevés. A világgal való folyamatos szembe helyezkedés (napenkénti, életformaszerű böjtölés) mellett szombaton – „az Úr napján” – az Atya dolgairól (vagyis az élet nagy kérdéseiről) kell elmélkedni-beszélgetni. Tehát a gondolkodással tehetjük valódi ünneppé ezt a napot, nem pedig az indokolatlan imával és (étkezési) böjttel. A hét hat napja az „országbeli” munkálkodásé, a hetedik a töltekezése.

A hithű (valójában a világhoz tapadó) vallásosság ennek az ellenkezője: a hívó hat napig *a világot szolgálja*, a hetediken pedig – vallásgyakorlás címén – kipiheni ebbéli fáradalmait. A csak szombatra korlátozódó „imádás” (vö. Jn 4,20–4) egyrészt *bezárja* Istent a szentélybe, másrészt formálissá teszi az istenkapcsolatot. A legsúlyosabb következmény azonban az, hogy ily módon is legalizálódik a világba való beilleszkedés. A vallási szervezetek – azzal, hogy szent helyekhez és időpontokhoz kötik az istentiszteletet (ami nem is minősül annak!) – tulajdonképpen *alkalmazkodik* a világhoz.

IV. A folyamat-teológiáról

Előszó

Amikor két évvel ezelőtt* megírtam tanulmányomat „Rendhagyó elmélkedés Istenről” címmel, még nem gondoltam, hogy másutt és mások is hasonló problémáktól feszülnek, és használhatóbb, jobb valóság-megközelítésű világkép kidolgozásán fáradoznak. Ez év márciusában azonban a Concilium megjelentette *Robert Mellt: Folyamat-teológia és Isten személyes léte* c. írását, melyről többen is azt mondták, hogy módfelett hasonlít az én elgondolásaimhoz. Mivel első olvasásra nem derül ki, hogy csupán bizonyos szóhasználat rokonítható, avagy a hasonlóságnak mélyebb gyökerei vannak, felkértek, hogy vessek össze a két elméletet. Mellt a folyamat-teológia Isten-megközelítését „panenteizmusnak” nevezi, én pedig a saját világképet „pánontologizmusnak”.

Előrebocsátom, hogy a folyamat-teológia a folyamat-filozófia, illetve folyamat-metafizika tételeire építi rendszerét. Ezen metafizika megalapítója az angol Whitehead, továbbfejlesztője pedig Ch. Hartchorne. Az egész folyamat-filozófiát és -teológiát csupán Mellt fent idézett cikkéből ismerem, vagyis igen vázlatosan. Összehasonlítást és értékelést tehát csupán ezen cikk birtokában tudok végezni. Feltételezem, hogy az olvasók már ismerik mindkét tanulmányt.

4.1 A folyamat-teológia és a pánontologizmus hasonlóságai

Hasonlóságok kétségtelenül vannak, ám ezek külsődlegesek, a kifejezésekben megrekedők, egészen más tartalom mellett. Amikben a hasonlóság mélyebb, azokról szólni fogok. Hasonló a két világkép kiindulási problematikája, amely lényegében nem más, mint elégedetlenség a hagyományos teológia Isten-modelljével, ami nem alkalmas egy sereg kérdés kielégítő megválaszolására. Most csak utalok néhányra:

- A változatlan Isten hogyan tud együtt örülni-szenvedni a változó emberrel ?
- Hogyan koegzisztál az időtlen az időbelivel ?
- Isten és a világ kapcsolata nem minősül túlságosan külsődlegesnek ?
- Az immanens és a transzcendens között nem áthidalhatatlan a szakadék ?
- A teremtés időtlen aktus vagy időbeli folyamat ?
- Található-e olyan elv, törvény, mely Istent és a világot keletkezésében, létében, működésében egybefonná ?
- Ha a szellem az anyagban materializálódik, az anyag pedig a szellemben válik érthetővé, akkor ezt a dipolaritást nem kell-e Istenre is kiterjeszteni ?

Mindkét világkép megegyezik abban, hogy a hagyományos, statikus modell kevés, szegényes, félrevezető, a valóságot elnagyoltan megközelítő, sőt segítségével a valóság meg sem ragadható.

Mindkettő feladja az Isten egyszerűségét. Belevisz bizonyos különbségeket, bár ezt a hagyományos teológia is megtette, mikor három személyt vitt be az egyetlen Abszolútumba.

Hasonlóságnak tűnik, hogy a panenteizmus Isten kétpólusúságáról beszél, én pedig a lét dipolaritásából indulok ki, ám ezt nem a hasonlóságok, hanem a különbségek között kell feltüntetni.

Talán a legszembeötlőbb hasonlóság, hogy a panenteizmus Istenben őstermészetet és következménytermészetet különböztet meg, én pedig a lét rétegződései nyomán beszélek Őslétről, Istenről, Ősegyedről és Világról. Már a pusztá felsorolásból is látható, hogy nálam nem Istenen belül, hanem csak a léten belül van hasonló jellegű különböztetés.

* 1976-ban.

Ugyancsak hasonlóság, hogy mindkét elmélet közelíteni akarja az Isten és a világ közti távolságot. Nemcsak a megismerés, de a valóság rendjében is hidat akar verni Isten és a világ között.

4.2 A két elmélet különbözőségei

Egy elmélettel szemben, amely Isten és a világ kapcsolatának mélyebb megragadására vállalkozik, nemcsak az a követelmény támasztható, hogy a korábbi modellel kielégítően meg nem oldható problémákat megoldja, hanem az is, hogy a megismerési folyamat vég-eredményeit összegezze.

A folyamat-teológia istenképében sem a Jézus által nyújtott információkat (29), sem az anyag fenomenológiáját, vagyis a természetbölcselet legújabb szempontjait nem fedezhettem fel, míg a pánontologizmus mindkettőt beleépíti rendszerébe.

A folyamat-teológia egyszerűen lerántja a valóságot a tér-idő keretei közé, a dinamika érdekében. Tér-idő kategórián kívül nincs is másnak létjogosultsága... Tehát ebben az elméletben a lét nem rétegződik, hanem bennreked a tér-időben.

Nálam a tér-idő csak a lét perturbációja rész-tudatok létre jöhetése érdekében. Isten, dinamikus volta mellett is, felette marad a tér-idő kategóriának ! A lét abból a szempontból is rétegződik, hogy van nem-időben változó és időben változó rétege. A lét négy felépülési rétege közül csak az anyag az, ami időben változik.

Úgy is mondhatnánk, hogy a folyamat-teológia materializálja a létet. Csupán a fizikai lét minősül valóságnak, míg szerintem a szellemi és az anyagi ugyanazon létnek két oldala, s mindkettő megismerhető, nemcsak a fizikai.

A folyamat-teológia a tér-időbeliséget tartja elsődlegesnek, sőt a valós létezés kritériumának. Nem veszi figyelembe, hogy a modern fizika helyzetjelentései alapján már az anyag mélyén is kezd elveszíteni jelentőségét a tér- és időbeliség. A tér és az idő a sebesség függvénye. Az anyag mivoltánál egyre lényegesebb szempont annak elrendezettsége. Ez az elrendezettség pedig semmiképp sem térbeli, mert akkor ábrázolható és elképzelhető lenne. Ám az elméleti fizikusoknak pont ezekről a segédeszközökről kell lemondaniuk a valóság megközelítése érdekében. Az anyag elrendezettsége matematikai, tehát szellemi, ami csak elgondolható, de el nem képzelhető. A folyamat-teológia ennek ellenére megmarad a naiv fenomenonnál. Úgy látszik, nem veszi figyelembe a tényeket, a tudományos eredményeket.

Míg a folyamat-teológia az aktuális entitások elsődlegességét hangsúlyozza, addig a pánontologizmus a lét elsődlegességét, melynek az aktuális entitások valamilyen speciális rétegződései. A „múlt kontinuitása” nálam a lét, az „új” pedig ennek speciális rétegződése, illetve a rétegen belüli differenciálódása.

A folyamat-teológia a potencialitást-aktualitást az Istenbe viszi be, mint kettősséget. Nálam a potencialitás a lét egy korábbi fázisú rétegződése, s ott sem merő absztrakció, hanem valóságos, bár alakulatlan léttartalommal felruházott. Istenben már csak aktualitás van: ténylegesség, megvalósultság.

A folyamat-teológia szerint Isten és a világ egymásrautaltsága szimmetrikus: egyiknek sincs értelme a másik nélkül. Nálam ez aszimmetrikus: csupán a világnak nincs értelme Isten nélkül. A megvalósult, harmonikus Létteljesség önmagában is jól megáll. A világ inkább következmény-jellegű, Isten kiáradó természetének folyománya.

A folyamat-teológia szerint Isten a világtól kapja aktualitását. Nálam nem ! A világ csak rész az Egészben. Más jellegű rész, mint az Egész: perturbált rétege a létnek. Ha a világ ad helyet Istennek a valóság rendjében, akkor a világ az elsődleges...

A folyamat-teológia Istene nem transzcendens, metafizikailag nem különbözik a világtól, hisz tér-idő kategóriában létezik. Sőt, az elmélet szerint, mindaz, amit teszünk, az hat Isten természetére, azt nemcsak befolyásolja, de meg is határozza. Ezt óhatatlanul panteizmusnak neveznénk, ha maga nem tiltakoznék ellene.

Jegyzetek a 4. részhez

(29)

Márpedig ez a lényeg ! Mindaz, ami tudható, az az Emberfin keresztül jut el hozzánk. Számunkra Ő a kinyilatkoztatás forrása, az egyedüli mértékadó, aki eligazít bennünket, logionjai által. Valósággal „kiméri” (vö. Tm 12.) nekünk az ismereteket, folyamatosan és adagolva (vö. Tm 93.).

Barcza Barnáról

1978-ban felkerestem egy Bokor-béli filozófust, pusztán a megismerkedés céljából. A Budapest-Megyeri plébánia kapujában visszahőköltem a kis tábla láttán: *Barcza Barna káplán*. Csak káplán? Hát mit tudhat ő? Elsősorban azt tudtam meg, hogy én nem tudok semmit. Csak a KIO-t,* oda-vissza. Hírét se hallottam a folyamat-teológiának, fogalmam sincs a fizika és a matematika közismert eredményeiről, Isten lehetséges megközelítéseiről. Izgalmasabbnál izgalmasabb kérdések hangzottak el, például, hogy a teremtés időtlen aktus-e, avagy folyamat...

A legtöbb kérdés azzal kezdődött: hogyan? Csak ültem a széken, mint majom a köszörűkövön. Hogyhogy hogyan? Hát minek azt tudni? De azért tényleg: miért? Akkor még nem vágtak a húsonba a kérdések, pusztán érdekeltek. Tíz év múlva kerültem vissza, úgy, hogy azt sem tudtam, hol járok. A megyeri plébániával szemben van egy kis gyógyszerár, annak az udvarában lakott albérletben valaki, akit szerettem. Rövid úton az utcára tett, és ezzel minden összeomlott bennem. Átbotorkáltam egy parkon, aztán egyszerre előttem állt a templom. Egy évtizeddel azelőtt a másik irányból érkeztem, meg különben is vidéki vagyok, a környék is változott.

A kis táblán persze már nem Barna neve volt, így hát hazamentem, mint régen. Annak idején néhány gépelt oldalt szorongattam, amit otthon csak az *Idegen szavak szótárának* segítségével tudtam elolvasni. „Rendhagyó elmélkedések Istenről.” Újraolvastam. Használhatatlan volt. Túllépett rajta az idő, a matematika, a fizika. Csak mi nem lépünk rajta túl, keresztények. Mi még mindig ott tartottunk, hogy Jézus 100%-ig isten és ugyanakkor 100%-ig ember volt, s hogy az egyszeregy az három, s hogy a három tulajdonképpen egy. Mi még mindig szárnyas-hálóingés alakokként képeltük el az angyalokat, hittük a poklot, bár nem hittük az Ördögöt. Kézpénznek vettük az egész Bibliát, igaznak tartottuk Szűz Mária mennybevitelét, s titkon mi is csodákra vártunk.

Barcza Barnát lehurrogták a Bokor-béli filozófusok, mert nem tudták, mit cselekszenek. Barna pedig hagyta magát lehurrogni, mert nem tudta, mit cselekszik. Ő volt az, aki legalább gondolkodásában túllépett a római katolikus egyház keretein. Úgy tisztelte a dogmákat, hogy a szemét se emelte rájuk. Számunkra homályos és távoli dolog volt a Sátán, hittük is meg nem is, ő pedig valóságos satanológus volt. Ő volt az, aki ki merte mondani fennhangon: kérem, ez a világ rossz, úgy, ahogy van. Ő jelentette ki csendesén, hogy amíg meg nem mondjuk, honnan a rossz, addig nem magyaráztunk meg semmit. Évtizedeken keresztül azon munkálkodott, hogy tisztára mossa az Isten becsületét.

Világképeket kreált, istenképeket formázott, de alig értette valaki. Pedig nekik írta. A Bokornak. Ez volt a baj. Mert a filozófus csak a gondolat szolgája lehet, Barna pedig testvérei szolgája volt. Túllépett az egyházi gátakon, de megmaradt a Bokor keretei között. Szellemi határookra gondolok, a bulányizmus szellemiségére. Ha önálló filozófiai iskolát teremt, talán előbb rájön Jézus ember-voltára, mint bárki más. Barnát ma olyanok is megmosolyogják, akik még egyetlen gondolatot se gondoltak végig. Pedig mindenkinek meg kell alkotnia a maga világképét. Anélkül az ember nem tudja elhelyezni magát a mindenségben, s ezért vallása sem állhat szilárd talajon. Tudnunk kell Istenről mindazt, ami tudható, mert csak egy helyes istenkép birtokában vonhatók le jó következtetések.

* Bulányi György: *Keressétek az Isten Országát!* c. ötkötetes főművéről van szó.

Sokan szeretnék őt tisztelni, csak nemigen tudják, hogy miért... Segítek: Barna tudta, hogy Isten csak innen nézve időtlen, de valójában megvan a saját ideje, amiben változik. Tudta, hogy Isten nem a semmiből, és nem varázspálcával teremt. Tudta, hogy a teremtés egyidős az Istennel. Tudta, hogy a Jóistennek egy Jóvilága van odaát. Tudta, hogy a Mennyei Atyának csak mennyei teremtményei lehetnek. Tudta, hogy ki a Mennyei Atya tékozló fia. Tudta, hogy nem a Föld a világ, hanem a Kozmosz. Tudta, hogy a kozmosz nem Harmónia, hanem káosz. Tudta, hogy még számos, földünkhöz hasonló bolygón élet van. Tudta, hogy a Sátán személyes létező, és azt is, hogy gonosz. Tudta, hogy a Kozmosz az ő birodalma.* Ha ezeket valaki 1979-ben még nem tudta, akkor nyugodtan tisztelheti Barcza Barnát, mert ő mindezekkel tisztában volt, már akkor.

* vö. Lk 4, 6

Kedves Barna!

Tudatom veled, hogy nem haltál meg. Szinte látom elnézően kuncogó ábrázatodat, amint somolyogva válaszolsz: „*Nekem mondd, Pityukám? De azért jólesik, hogy szóvá teszed...*” Természetesen a megyeri plébánia káplánszobájában mondd ezt, ahol annyit beszélgettünk... Azt azért felrovnom neked, hogy – filozófushoz méltatlanul – most a legkönnyebb utat választottad a végső ismeretek megszerzéséhez.

Rádásul alaposan megréftál bennünket: se szó, se beszéd, egyszer csak bevonultál a mennyei seregekhez. Annak idején a börtönbe szintén ilyen gyorsan vonultál be. Ahogy mesélted, a jószívű rabtársak loptak neked törülközőt, mert még a létszámban sem voltál benne. Azt hiszem, most a mennybélieket kényszerítetted hasonló gesztusra; váratlan megjelenésed miatt talán szegény angyaloknak is törülközőt kellett lopniuk.

Tudom, tudom, ne is mondd, most aztán sikerült megbotránkoztatni szentéletű testvéreinket, eme költői képbe talán még az egyház is belebukik, ha meg nem mentik buzgó barátaink. De hát elsőként éppen azt tanultam tőled, hogy az egyházat nem kell folytonosan megmenteni, hol ettől, hol attól, ésszerű és elvtelen kompromisszumokkal, „okos” politizálással. Az egyházat a Szentlélek tartja meg, nekünk csak tanúságot kell tennünk némely dolgokról, időről időre.

Mostani tanúságtévésem imígyen szól: Barcza Barna nem halt meg, s nem azért, mert ezt a tényt képtelen vagyok felfogni... Ellenkezőleg: az úgynevezett tényekkel és a látszólagos valósággal van itt valami baj... Úgy sejtem, hogy félre vagyunk vezetve mi, mindnyájan, holmi fizikai törvények és tompa érzékeink által.

Én is ott voltam a búcsúztatódon, melyről azonban hiányzott a te megkapó személyiséged. Te valahogy mindig rá tudtál ébreszteni minket arra – a tények ellenére ! –, hogy értékes és nagyra hivatott emberek vagyunk. Én mindig ezt éreztem a közeledben, és a teljes egyenrangúság állapotát, holott kisinas se lehettem volna melletted. Sem korban, sem tudásban, sem szenvedésben.

Csatárkán találkoztunk először, hetvennyolcban, egy kísérleti összejegyzetben. Különböző rendű s rangú emberek verbuválódtak egybe, így kerülhettem én is oda, „a nagyok közé”. Egyszer csak hívatlan vendégek kopogtattak: egy reánk küldött rendőrjárőr. Arra voltak kíváncsiak, hogy kik vannak ott. Hárman szedegették össze „a szegazolványokat”, de akkor előléptél és megkérdezted, hogy ki a parancsnok, mert az fogja viselni a következő lépéseket e törvénytelen lépésért. Nem tudom, ki ijedt meg jobban, a rendőrök vagy én. Volt valami kísérteties abban, ahogy kicibáltad az okmányainkat a járőrtársak kezéből, mintegy felmentve őket a felelősség alól. Ezzel sikerült kivetköztetned őket az egyenruha személytelenségéből: muszáj volt ráébredniük, hogy ők is emberek, akiknek számot kell adniuk cselekedeteikről.

Az állam és a hierarchia közös erőfeszítéssel száműzött téged Megyerre; úgy gondolhatták, hogy egy munkáskerületben nem sok hívet szerezhetsz az Ügynek. Így utólag nézve, a Bokor is kicsit „munkáskerület” lett számodra, kevés téged értő ember akadt benne. Aki nem filozófál, nem érti, hogy hipotézis nélkül nem lehet ismeretekhez jutni. A hipotézis a tudományosság első szintje. Ha nem visz előre, akkor fájdalom nélkül megválnak tőle – egy újabb hipotézis kedvéért. Az első lépcsőfok azonban átugorhatatlan, mindenképpen rá kell lépni. Te úgy hagytál itt bennünket, hogy a soros hipotézisen álltál. Egy feltevést képviseltél, amit már nem volt idő jobbra cserélni. De csak az járhat így, aki Isten felé törekszik; aki nem keresi az igazságot, az nem.

Egyszer rövid időre magamra hagytál a megyeri káplánszobádban. Visszajöve csak kopogtatás után léptél be, amit akkor nem értettem, még magyarázat után sem. Ez a tudatos gesztus azt jelentette, hogy neked nincs saját tulajdonod, nincsenek érvényesít-

hető jogaid (*Az én szobám !*), ami a tied, az másé is, használhatják bátran. Most te vagy bent, testvérkém, tehát nekem kell udvariasan bekopognom, hogy megtisztelhes a viszszaadással.

Aki ezt komolyan gondolja, az már valóban elszakadt az anyagi javaktól, a birtokló szemlélettől. Abban igazi alázat él, s teljes bizonyosság aziránt, hogy csak átmeneti jelleggel tartózkodunk itt, és semmit sem vihetünk magunkkal. Arról nem is beszélve, hogy nem is érdemes. Én is tudom ezt, mióta rám kopogtál... Magamban *Barna-kopogásnak* hívom, a Bokorban „B-kopogásnak” is nevezhetnénk,* sőt békopogásnak, hogy magyarsabb legyen.

Nemsokára elkészítem az általad írt *Pánontologizmus* második olvasatának kritikáját. Egyáltalán nem fontos, hogy már nem vihetem el hozzád, megbeszélésre. A lényeg, hogy megalkottad, én pedig foglalkoztam vele. A magunkfajta csak a gondolataiban él igazán. A gondolat pedig messzire visz, még hozzád is elér.

P. I.

* A Bulányi György vezette katolikus mozgalomban a haladónak számító testvéreket B-típusba sorolták.

Rövidítések és elérhetőségek

Tm	Tamás–evangélium	mek.oszk.hu/08000/08061
Mt	Máté–evangélium	mek.oszk.hu/08900/08907
Mk	Márk–evangélium	mek.oszk.hu/08900/08907
Lk	Lukács–evangélium	mek.oszk.hu/08900/08907
Jn	János–evangélium	mek.oszk.hu/08900/08907
Isz	Iszlám hagyomány	mek.oszk.hu/08000/08019
JSz	Jézus–szótár	mek.oszk.hu/08700/08766
ApLev	Apostoli levelek	mek.oszk.hu/08000/08019
Fp	Fülöp–evangélium	#
Mr	Mária–evangélium	#
Héb	Héberok evangéliuma	#
Zsk	Zsidókeresztény hagyomány	#

Pikó Gábor Mózes: *Minden Jézusról*,
Paulus Hungarus/Kairosz Kiadó
Budapest, 2002.

+++